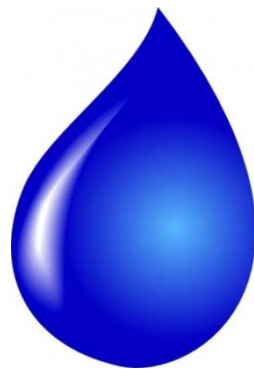

IGOP. Institut de Govern i Polítiques Públiques

TFM. Estudi de Cas de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa

Màster Interuniversitari en Polítiques Socials i Acció Comunitària. 2018-2019

Hug Lucchetti Barba
Tutora: Özgür Günes Öztürk
Juny 2019

Índex

Resum.....	2
1. Introducció i raons de la recerca.....	3
2. Descripció de la recerca i objectius de treball	6
2.1. Situació de la gestió de l'abastiment d'aigua urbana a Catalunya.....	6
2.2. La participació en la gestió de l'abastiment d'aigua	7
2.3. Dos casos paradigmàtics de gestió comunitària de l'Aigua a Catalunya	8
2.4. Objectius de la investigació.....	9
3. Marc Teòric	10
3.1. La Participació ciutadana.....	10
3.2. La coproducció de polítiques públiques com a element d'innovació en la governança	13
3.3. L'Aigua com a bé. Els béns comuns.....	15
3.4. La brúixola. Els criteris fonamentals que han de guiar el procés de transformació. 16	
3.5. Proposta metodològica d'investigació	17
4. Síntesi, anàlisi i interpretació de la informació recollida	20
4.1. Comprensió del fenomen. L'OAT com a cas paradigmàtic de gestió comunitària de l'Aigua 20	
4.2. La percepció de l'OAT per part dels principals agents	26
4.3. L'encaix de l'OAT en l'estructura de l'Ajuntament	27
4.4. L'OAT com a política de transformació i recuperació de sobirania.....	29
5. Conclusions i consideracions finals	32
6. Bibliografia	34
7. Annexes	36
Entrevista Juan Martínez.....	36
Entrevista Marc Armengol i Marc Cadevall.....	42
Entrevista Dolors Frigola	48
Agraïments	54

Resum

L'onada de re-municipalitzacions dels darrers anys a Catalunya obre oportunitats per a innovar en la coproducció de polítiques públiques, noves formes de gestió i participació en la governança de serveis i recursos. En el cas de l'abastiment de l'aigua pren especial rellevància partint de la premissa que es tracta d'un bé comú necessari per a la reproducció de la vida. Es tractaria de processos de recuperació de sobirania que posarien en escac la pressió mercantil sobre un recurs bàsic com l'aigua i formes de governança que exclouen a la ciutadania. L'estudi que es presenta té com a objectiu analitzar un cas paradigmàtic i molt recent de re-municipalització i gestió comunitària de l'aigua: l'Observatori de l'Aigua de Terrassa. S'ha realitzat un estudi de cas, utilitzant una metodologia de tipus qualitatiu, a partir d'entrevistes, observació participant i anàlisi documental. Els resultats posen en evidència que, tot i el potencial transformador d'aquesta experiència, no hi ha una arquitectura institucional, una legislació i una cultura política preparades per a introduir aquest tipus de gestió, per tant hi ha un encaix difícil entre les demandes dels moviments socials i la mateixa institució. L'estudi i aprenentatge d'aquestes experiències és important per tal d'assegurar-ne el seu èxit, el seu manteniment i continuïtat, així com possibles replicabilitats en contextos i formes diverses.

Paraules clau: aigua, ciutadania, participació, Terrassa, gestió comunitària, coproducció, política pública, re-municipalització, sobirania, moviments socials.

Abstract

The wave of re-municipalizations of the last few years in Catalonia opens up opportunities to innovate in the field of co-production of public policies, new ways of management and participation in the governance of services and resources. In the case of water supply, this takes on special relevance on the understanding that water is a common good necessary for the reproduction of life. Re-municipalizing the water supply would imply processes of recovery of sovereignty that would challenge both the mercantile pressure on a basic resource such as water and the forms of governance that exclude citizens. The research presented in study seeks to analyse a paradigmatic case, and a very recent one, of re-municipalization and community-based management of the water supply: the Observatori de l'Aigua de Terrassa (the Water Observatory of Terrassa). A case study was carried out, using qualitative methodology, based on interviews, participant observation and documentary analysis. The results show that, in spite of this experience's transformational potential, there is no institutional architecture, legislation or political culture ready to introduce this kind of management. Therefore, it presents a difficult fit between the social movements and the institution itself. Studying and learning from these experiences is important in order to ensure their success, their maintenance and continuity, as well as their replicability in different ways and contexts.

Keywords: water, citizenship, participation, Terrassa, community management, public policy, re-municipalisation, sovereignty, social movements.

1. Introducció i raons de la recerca

Després d'anys amb una clara tendència a externalitzar serveis de titularitat pública en forma de gestió indirecta per part d'empreses privades, darrerament i des de molts municipis es treballa per revertir aquestes pràctiques i s'obren cada cop més processos de **(re)municipalització** o gestió directa dels diferents serveis públics. La lluita des dels moviments socials exigint una major transparència a la gestió pública ha jugat un paper primordial perquè es produeixin molts d'aquests processos.

Els avantatges que suposa municipalitzar els serveis públics són diversos, en primer lloc permet reduir costos, ja que desapareix el benefici empresarial, també assegura la universalitat i millora de la qualitat del servei a més de crear unes condicions de treball més justes. Municipalitzar també permet posar els serveis sota control i participació popular, tot i que no sempre és així i sovint s'opta per models de gestió de tipus gerencial, similars als de l'empresa privada.

Hem vist que des del 2016 la tendència mundial per a la recuperació de la gestió pública de l'abastament de l'aigua ha arribat a Catalunya i uns quants governs municipals com Montornès del Vallès (ICV-EUiA), Collbató (ERC), Arenys de Munt (CUP), la Granada (CiU) i Terrassa (PSC) ja han optat per la gestió pública de l'aigua¹. Però pel que fa a l'abastament d'aigua urbana, en aquests moments es continua fent majoritàriament amb un model de tipus gerencial i s'estableix amb les persones usuàries del servei una relació empresa-client i això passa tant en els casos de gestió directa com en els de gestió indirecta.²

Investigar entorn del fet que no s'estan aprofitant els processos de (re)municipalització per implantar **models de governança de tipus comunitari** que permetrien un veritable control i participació popular m'interessa especialment. Durant els darrers anys he format part del govern de l'Ajuntament de Cardedeu com a regidor, des d'aquest ajuntament hem liderat diferents processos de (re)municipalització, concretament hem passat de gestió indirecta a directa els serveis de neteja d'edificis, el centre esportiu municipal i el servei d'enllumenat

---

¹ Pau Ortínez i Míriam Plana (24 de gener del 2017). Remunicipalització: una onada per la gestió pública. *Diari Ara*. Recuperat a: https://www.ara.cat/opinio/pau-ortinez-miriam-planas-remunicipalitzacio-gestio-publica_0_1730227002.html

² Barranco, A. V. 2018. Participación y gestión local del agua en la Catalunya urbana: una mirada crítica. *WATERLAT GOBACIT*. 5(1) (42-67).

públic. Actualment l'abastiment d'aigua al municipi el gestiona una empresa privada: 'Agua potables y mejoras de Cardedeu SA'. La concessió del servei d'aquesta empresa venç l'any 2026 (el contracte és vigent des del 1976), així doncs, s'obrirà l'oportunitat de (re)municipalitzar l'abastiment d'aigua al municipi en un futur no molt llunyà i amb aquesta perspectiva l'Ajuntament es va adherir enguany a l'Associació de Municipis i Entitats per l'Aigua Pública.

Fins ara, a Cardedeu, per fer el canvi de gestió indirecta a gestió directa hem optat per la creació d'una empresa amb capital 100% públic (C10, Serveis i Manteniments) on la Junta d'accionistes i el Consell d'Administració està format per membres del Ple, és a dir amb control dels regidors i regidores de la corporació local i amb la contractació d'un gerent que s'ocupa de les tasques directives i organitzatives de l'empresa. Una fórmula que, des de la meua perspectiva, ens ha facilitat a un govern amb poca experiència aquesta voluntat (re)municipalitzadora, però que no introdueix per ara un model de governança comunitària i per tant un control popular de l'empresa, més enllà del control mitjançant els representants electes. De cara al futur, en nous serveis que es puguin re-municipalitzar -especialment aquells serveis d'atenció a les persones i de proximitat com el Servei d'Ajut Domiciliari o les Escoles Bressol-, s'obre una oportunitat per innovar en fórmules de gestió, com podria ser la creació d'una cooperativa pública tal i com està fent el municipi d'Arbúcies³ o en el cas de l'abastiment de l'aigua amb fórmules de gestió que permetin introduir aquest control popular del servei, però malauradament a Catalunya en tenim pocs referents.

A Terrassa s'està implementant un model de gestió comunitària per al servei d'abastiment d'aigua mitjançant l'Observatori de l'Aigua de Terrassa (OAT) i és un cas únic a Catalunya i d'especial rellevància si tenim en compte que és la tercera ciutat catalana amb més població del país. La re-municipalització del servei d'abastiment d'aigua de Terrassa es va aconseguir mitjançant la lluita veïnal i dels moviments socials de la ciutat en la Plataforma Taula de l'Aigua des del 2013 fins al 2016. Aquesta lluita ha anat més enllà i també ha aconseguit que s'introdueixi la participació de veïns i veïnes en la gestió de l'aigua del municipi.

---

³ Redacció (21 de febrer del 2017). Arbúcies crearà una cooperativa pública per gestionar serveis d'atenció a les persones. *Nació Digital Baix Montseny*. Recuperat a: <https://www.naciodigital.cat/baixmontseny/noticia/8850/arbucies/creara/cooperativa/publica/gestiona/serveis/atencio/persones>

Com a cas paradigmàtic em sembla interessant estudiar-lo i entendre quines són les dinàmiques que faciliten o dificulten la gestió d'un bé comú com l'aigua des d'una perspectiva comunitària. Per altra banda, m'interessa també veure com model és pot aplicar en altres experiències de re-municipalització de l'aigua, comptant amb la participació comunitària i el coneixement per part de la població entorn la realitat d'un recurs com l'aigua i de l'impacte de la seva utilització sobre el medi natural des d'una òptica ecologista i de conservació del mateix.

Manifestació per la gestió pública de l'Aigua a Terrassa. Foto de Juanma Peláez.

En darrer lloc, aquest treball també obre una oportunitat de col·laboració entre l'IGOP i l'OAT, en el marc de la recerca i treball en xarxa amb la comunitat universitària que l'OAT es marca com a objectiu. L'OAT és una experiència d'innovació social en gestió comunitària de l'aigua que s'ofereix a dialogar amb l'acadèmia i que pot proposar àmbits d'interès d'estudi per a investigadores i estudiants. Aquesta voluntat de col·laboració l'ha fet explícita l'OAT mitjançant el seu president.

2. Descripció de la recerca i objectius de treball

2.1. Situació de la gestió de l'abastiment d'aigua urbana a Catalunya

Tal com ens informen diferents organitzacions com Aigua és Vida o el Moviment per l'Aigua Pública i Democràtica, a Catalunya més del 80% de la població (6.317.583 habitants) reben un servei totalment o parcialment privatitzat pel que fa a la gestió de l'aigua. Per contra, els beneficiats per una gestió pública representen prop del 16% de la població (1.235.506 habitants).⁴ A Catalunya però, les experiències de re-municipalització es multipliquen i cada cop més municipis opten per aquesta opció, tals com Mataró, Manresa, Parets, Montornès, Arenys de Munt, Ripollet o recentment el cas de Terrassa.

A la Jornada Internacional per l'Aigua Pública i Democràtica, que es va realitzar el divendres 22 de març del 2019 a Barcelona, impulsada per l'Associació de Municipis i Entitats per l'Aigua Pública (AMAP) es van explicar diferents experiències de recuperació de la gestió pública de l'aigua des dels municipis, amb el cas de Barcelona, Terrassa, Salt i Valladolid. Els diferents responsables polítics expliquen -també els responsables tècnics⁵- com les empreses privades que tenen la concessió de l'abastiment d'aigua procuren amb pressions diverses, especialment per la via de les demandes judicials, revertir les voluntats re-municipalitzadores o dificultar-les per tal de mantenir el seu nínxol de negoci.

L'activista Míriam Planas, membre d'Aigua és Vida i d'Enginyers Sense Fronteres, explica que en l'àmbit europeu la relació gestió privada-pública s'inverteix i la gestió privada passa a ser del 20%. També recorda que el grup AGBAR⁶ gestiona de forma privada l'abastiment d'aigua del 70% de la població catalana, de forma molt poc transparent i democràtica. La mateixa

---

⁴ Dades consultades al web de l'entitat Aigua és Vida el 17 d'abril del 2019:

https://www.aiguaesvida.org/mapa-aigua-a-catalunya/#poblacio_gestio

⁵ Jornades 'La gestió pública de l'aigua: procesos, experiències i debat al Vallès Oriental'. 5 de març del 2019 a Montornès del Vallès.

⁶ AGBAR (Sociedad General de Aguas de Barcelona, S.A, constituïda el 20 de gener de 1882) està participada al 100% per Suez Environnement España S.L., empresa que pertany al **Grupo Suez**. D'aquest grup empresarial en formen part també Cassa (Catalunya i Aragó), Sorea (Catalunya i Castelló), Aguas Andinas (Santiago de Chile) i altres empreses d'aigües que abasten a diferents punts d'Amèrica llatina. Segons la informació del seu web, a l'Estat Espanyol subministren aigua a 1046 municipis i 13 milions de persones. Tot i que el seu mercat és majoritàriament europeu, té presència a tots els continents. Els seu àmbit principal és el de la gestió de l'aigua de forma integral, però també la gestió i tractament de residus. Treballen tant per altres empreses, com per l'administració.

activista davant d'aquesta situació afirma "No n'hi ha prou amb una gestió pública, la ciutadania hi ha de ser present"⁷.

2.2. La participació en la gestió de l'abastiment d'aigua

A la mateixa Jornada organitzada per l'AMAP es va realitzar una taula sobre els processos de participació i democratització amb responsables de diferents moviments socials (Red Agua Pública Madrid, Taula de l'Aigua de Terrassa i el Moviment per l'Aigua Pública i Democràtica). Gonzalo Marín Pacheco de la Red Agua Pública recordava com els diferents moviments socials comparteixen la reivindicació de models de gestió participatius, democràtics i amb control social. Des de la seva perspectiva, l'accés a l'aigua és un dret humà i és essencial fer possible la participació de la ciutadania en la seva gestió. De fet, el dret humà a l'aigua i al sanejament va ser reconegut oficialment en la resolució 64/292, del 28 de juliol de 2010, de l'Assemblea General de les Nacions Unides. Aquest dret consisteix en que totes les persones han de disposar d'aigua suficient, salubre, acceptable, accessible i assequible per a l'ús personal i domèstic.⁸ En l'Informe A/HRC/15/31 de les Nacions Unides s'estableixen els continguts normatius del dret, així com una sèrie de criteris transversals que són: la no discriminació, la rendició de comptes i la participació, entesos com un requeriment central per a la realització de la resta de drets humans.⁹ També hem d'entendre la participació ciutadana en els assumptes públics des d'una perspectiva mediambiental i com a un dret fonamental. A més, des d'una òptica de transformació, el control popular i la desmercantilització dels béns comuns com l'aigua esdevenen essencials per a la recuperació de sobirania en aquest àmbit.

A Catalunya aquest dret a la participació de la ciutadania en la gestió de l'abastiment de l'aigua en zones urbanes és quasi nul, com demostren les investigacions recents.¹⁰

---

⁷ Intervenció a 'Les Jornades Internacionals per l'Aigua Pública i Democràtica'. Divendres 22 de març del 2019. Organitzat per l'Associació de Municipis i Entitats per l'Aigua Pública.

⁸ Definició del "dret humà a l'aigua" de la Observació núm. 15 (2002) del Comitè de Drets Econòmics Socials i Culturals del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides (ECOSOC).

⁹ Catarina de Albuquerque, Relatora Especial de les Nacions Unides sobre el dret humà a l'aigua potable i el sanejament, Nacions Unides, Informe A/HRC/15/31, 29 de juny de 2010.

¹⁰ Barranco, A. (2018). "Participación y gestión local del agua en la Catalunya urbana: una mirada crítica = Participation and local water management in urban Catalonia: a critical view (in Spanish)." *Cuadernos de Trabajo de la Red WATERLAT-GOBACIT* 5: 42-67.

2.3. Dos casos paradigmàtics de gestió comunitària de l'Aigua a Catalunya

A Catalunya trobem dos casos paradigmàtics, un d'ells és el de la Comunitat Minera Olesana que compta amb un cert grau de participació. L'altre cas és el de Terrassa des d'on s'està impulsant l'Observatori de l'Aigua, inspirat en el model de l'Observatori de l'Aigua de la ciutat de París amb dotze anys d'existència, fins i tot previ a la re-municipalització que es va dur a terme fa deu anys, com explica la seva presidenta Graciela Schneier-Madanes.¹¹ Aquests dos casos que pretenen introduir la participació en la gestió de l'aigua tenen orígens diversos. El cas d'Olesa és una reminiscència del passat industrial del municipi i on es va optar l'any 1992 pel model de cooperativa, en canvi Terrassa, tot i compartir aquest passat industrial va optar, com la gran majoria de municipis grans de Catalunya, per la gestió indirecta per part d'una empresa mercantil. La introducció d'elements de participació, en el cas de Terrassa, s'explica per la presència d'un moviment social potent que representava la Taula de l'Aigua. Des d'aquest moviment social es proposava un model no inspirat en els Consells, els quals consideren caducs, sinó en un model de co-governança i l'instrument que van trobar va ser el de l'Observatori. L'Observatori permet per una banda eficàcia i caràcter vinculant – reconeixement polític i social, espai de concertació amb totes les parts i capacitat de proposta- i per l'altra salvaguardar el principi d'autonomia –pla de treball propi, control sobre l'ordre del dia, presidència autònoma, pressupost suficient, compromís social i capacitat de treball-.

Juan Martínez, professor de la Càtedra UNESCO de Sostenibilitat de la UPC, membre de la Taula de l'Aigua i president de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa, considera que: *“es pensa poc en processos de col·laboració de la ciutadania en la gestió. No s'està innovant”* i es pregunta: *“com una estructura burocratitzada pot assumir un òrgan que li és aliè, sense expulsar-lo com un cos estrany”*. També considera que tots aquests processos de col·laboració empoderen la població.¹²

¹¹ Intervenció de Graciela Schneier-Madanes a 'Les Jornades Internacionals per l'Aigua Pública i Democràtica'. Divendres 22 de març del 2019. Organitzat per l'Associació de Municipis i Entitats per l'Aigua Pública.

¹² Intervenció de Juan Martínez a 'Les Jornades Internacionals per l'Aigua Pública i Democràtica'. Divendres 22 de març del 2019. Organitzat per l'Associació de Municipis i Entitats per l'Aigua Pública.

2.4. Objectius de la investigació

Aquesta investigació pretén fer un estudi de cas prenent de referència l'Observatori de l'Aigua de Terrassa. La intenció és la d'analitzar el fenomen des de diferents perspectives. Vull estudiar quins són els elements que faciliten i quins els que dificulten la implementació d'una gestió de tipus comunitària, com la que es planteja amb l'OAT, en un bé com el de l'aigua, així com la percepció d'aquest òrgan de participació i coproducció de polítiques públiques per part de l'àmbit polític, tècnic, dels moviments socials i veïnals. I en darrer lloc, voldria analitzar la capacitat transformadora del model des d'una perspectiva de superació del capitalisme.

Per a l'anàlisi del cas s'ha optat per la metodologia qualitativa, amb observació participant dels Plenaris de l'OAT i entrevistes en profunditat a un perfil activista, un polític, un tècnic i per últim un perfil veïnal i d'entitats. Complementaré la investigació amb l'anàlisi de documentació diversa relacionada amb la creació i funcionament de l'OAT.

3. Marc Teòric

3.1. La Participació ciutadana

Sherry Arstein (1969) defineix “el nivell de participació en la presa de decisions d’un procés participatiu/comunitari pot anar de la mera informació o consulta fins a la delegació o control per part dels usuaris”¹³. Arstein descriu la participació com una escala gradual que transita des de la manipulació o no-participació, passant gradualment pels estadis d’informació, consulta i deliberació, estadis que van des de l’aparent participació, passant per la gestió i la decisió, fins a aconseguir el grau màxim de participació al qual denomina poder ciutadà.

El grau de participació ciutadana es correspon directament amb la capacitat de la ciutadania a incidir a través de la pràctica política i social sobre les diferents dimensions d’allò públic. La participació ciutadana en polítiques públiques es refereix al rol del ciutadà en tant que usuari dels serveis públics i en tant que participant de les decisions i gestions vinculades a la implementació de programes socials. Des de la perspectiva de la gestió pública identifiquem un continu de rols respecte a la participació ciutadana, des d’aquell model en què la persona usuària exerceix de client, com si es tractés d’un servei privat, fins a aquell altre on el ciutadà no es limita tan sols a rebre i utilitzar serveis, sinó que també a controlar la gestió, plantejar demandes, assenyalar estàndards de qualitat i contribuir a la presa de decisions, com un agent actiu de les polítiques socials que treballa en favor del perfeccionament de la gestió pública.

Per a Marc Parés (2009) la participació ciutadana - entesa com les pràctiques socials i polítiques que pretenen incidir sobre alguna dimensió d’allò públic (col·lectiu)-, sempre ha estat un concepte molt ampli que ha englobat tant pràctiques institucionals com no institucionals.

Segons De la Maza (2010) “el debat i les crítiques a l’enfoc de la participació cobreixen un ventall ampli i divers. D’una banda es troben les que provenen de l’enfocament que hem anomenat ‘elitista’, que desconfia del veritable valor de la participació per a enriquir i enfortir

---

¹³ Arnstein, S. (1969) “A ladder of citizen participation”. Journal of the American Institute of Planners, núm. 35, p. 216-224. Recuperat el 10/04/2017 a:
<http://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20ladder%201969.pdf>

el procés polític democràtic. D'altra banda s'ubiquen les que contraposen la necessària tecnificació i complexitat de les decisions públiques amb les limitades capacitats de les expressions socials per a intervenir eficaçment en elles. En darrer lloc, des dels propis enfocaments d'ampliació de la ciutadania per la via de la sanció dels drets, es considera que els processos participatius moltes vegades poden debilitar la necessària actuació estatal, ja que no aconsegueix institucionalitzar-se en nous dissenys de polítiques públiques.”

Podem identificar tres formes d'entendre la participació vinculades a les grans corrents polítiques contemporànies:

- L'enfocament liberal i el conservador, dreta i centredreta, aposten per una democràcia representativa en la qual la participació dels ciutadans en l'esfera pública es limita a escollir als seus representants a través de les urnes. Des del punt de vista liberal la participació tant sols és necessària si contribueix a millorar l'eficiència i l'eficàcia. Aquest model aposta per noves formes de governança que involucren tant a actors del sector privat com de la societat civil amb l'objectiu d'incrementar el pes del mercat i del sector privat. Aquest enfocament ideològic es correspondria amb els estadis d'informació i consulta en l'escala d'Arstein.
- Des d'un enfocament socialdemòcrata o progressista, esquerra moderada, la participació s'entén com un element fonamental de la democràcia, que parteix de la base de l'interès general. Aquest corrent de pensament s'associa als models de democràcia participativa que aposten pel consens, per a definir conjuntament l'interès general, sent equiparables als estadis de consulta i deliberació d'Arstein. Tot i això, el concepte ideològic es contraposa al seu desenvolupament i les diferències en la pràctica entre el model liberal i el socialdemòcrata son cada vegada més escasses.
- L'enfocament crític es fonamenta en elements del marxisme i l'humanisme llibertari. En contra de l'homogeneïtzació i dels suposats valors universals definits pel republicanisme, el pensament radical té en consideració la diversitat. A més, considera el conflicte com a intrínsec en la societat i com a eix central de la democràcia. Per això la participació es considera un valor. Aconseguir l'empoderament comunitari i l'autogestió són per si mateixos un objectiu de la societat. Aspira a la participació directa de la comunitat en la presa de decisions en el que es correspon amb el grau de poder ciutadà d'Arstein.

Des d'aquest enfocament crític, que posa l'accent en el conflicte i que considera la diversitat -o dit en altres paraules més adequades, les diferències en la redistribució del poder-, hi ha investigadors socials que van més enllà d'aquesta visió incrementalista i gradual de la participació. Mauro Castro i Rubén Martínez de la Hidra Cooperativa opinen que "cap mètode de participació és màgic o neutre [...] és la possibilitat d'organitzar el conflicte en un embat contra les elits locals i les seves xarxes de connivència en els punts neuràlgics del capitalisme urbà. Un procés de corresponsabilització no pot passar per alt aquesta geografia del poder." Afegeixen, que "els consensos són necessaris per tirar endavant polítiques públiques. Però les conquestes socials són pràctiques de contrapoder, neixen del dissens. Les noves polítiques participatives han d'assumir el dissens, lluny de la utopia liberal on *tot el món té la mateixa veu i s'arriba a un acord entre les parts*". I els autors conclouen: "no governar per a tots, sinó governar per i amb aquella ciutadania que la seva veu ha estat ignorada. L'esquer cívico-deliberatiu i consensual de la participació, ha mort. No més participació que no impliqui donar poder a les classes populars".¹⁴

En polítiques de participació ciutadana s'estan impulsant, des del món acadèmic i alguns àmbits de l'administració, totes aquelles formes d'innovació vinculades a la coproducció de polítiques públiques i a la cogestió de serveis i equipaments. Per Joan Subirats "més que de participació hem de parlar de coproducció de política de la ciutadania"¹⁵. Des d'aquesta perspectiva s'aposta també per la gestió comunitària. Entenem la gestió comunitària com un concepte ampli, molt lligat a entendre equipaments, serveis i recursos com a eines de transformació social i d'empoderament de les comunitats. Des de la perspectiva de la gestió comunitària es parteix del pressupòsit que els equipaments i serveis són béns comuns de la

---

¹⁴ Castro, M., Martínez, M. (24 d'abril del 2016) No hay participación sin redistribución del poder. *Diagonal Periódico*. Recuperado: <https://www.diagonalperiodico.net/movimientos/30226-no-hay-participacion-sin-redistribucion-del-poder.html>

¹⁵ Gonzalez, N. (31 d'Octubre del 2015). Más que de participación hemos de hablar de coproducción política de la ciudadanía. *El Diario.es*. Recuperat de: http://www.eldiario.es/norte/euskadi/gran-problema-Espana-educacion-cero_0_446905621.html

població, no pas recursos de l'administració. Per tant, és dret i responsabilitat de la societat el fet de participar en la gestió dels recursos i serveis que l'afecten en la seva quotidianitat.¹⁶

3.2. La coproducció de polítiques públiques com a element d'innovació en la governança

Tal com conclou la investigació 'El valor de la participació en temps de crisi: entre la vella governança i les noves formes d'acció col·lectiva' (IGOP, 2014), es destaca que la participació de la ciutadania en els afers col·lectius té un valor i una rellevància en el moment actual, però que les velles formes de governança participativa desenvolupades als Ajuntaments catalans durant les darreres dècades no són el format ni el tipus més adequat. On realment hi ha un gran repte de futur és en repensar aquestes architectures, dotar-les de nous formats i de noves funcions i orientar-les a una nova manera d'entendre la participació molt més horitzontal, de baix cap a dalt i focalitzada més en el "participar fent". Caldria doncs, avançar cap a dinàmiques de col·laboració en les que les experiències sorgides des de la ciutadania es combinessin amb accions dels poders públics (*bottom linked*) en una nova lògica de coproducció de polítiques públiques.

S'obren així nous reptes no només per al món acadèmic (definir, caracteritzar i analitzar millor les pràctiques socialment innovadores, els factors explicatius del seu èxit/fracàs i les seves conseqüències) sinó també per als *policy makers* i els activistes socials, que hauran d'experimentar amb nous formats de relació, de coproducció i de gestió dels béns comuns. Uns nous formats, però, que no seran neutres i que caldrà analitzar a partir d'interrogants com: qui hi guanya, qui hi perd, com es distribueixen els recursos, com es transformen les relacions de poder, com es prenen les decisions, a qui beneficien i quin grau de legitimitat tenen.

Quim Brugué (2015) defensa que la participació, per a ser efectiva, requereix canvis a l'interior de la mateixa administració. En una societat més sofisticada i amb una ciutadania més madura, les decisions que ens vinculen a tots no es poden imposar, sinó que requereixen complicitats, diàlegs i acords.

---

¹⁶ Ojeda, H., Urbano, X. Cultura i gestió comunitària. (29 de juliol del 2015). Públic significa "de la comunitat", no "del govern". *Espai Fàbrica*. Recuperat de: <https://espaifabrica.cat/cultura-i-gestio-comunitaria-publicsignifica-de-la-comunitat-no-del-govern-2/>

L'autor distingeix diferents models organitzatius de l'administració i els vincula a aquesta voluntat i capacitat d'interactuar amb la ciutadania. Els diferents models organitzatius de l'administració que es plategen són:

- Burocràcia weberiana: es caracteritza per una burocratització que cerca com a objectius l'eficiència i la igualtat, amb els instruments de la racionalitat i la impersonalització. En aquest tipus d'administració no es treballa en xarxa, sinó de forma molt compartimentada i especialitzada.
- Nova Gestió Pública: Planteja una millor eficiència de l'administració millorant aspectes merament de gestió i amb una modernització gerencialista. La idea seria la d'aplicar mètodes de les empreses mercantils a l'administració, com poden ser: el rendiment de comptes o la coordinació interdepartamental.
- Administració deliberativa: Brugué la descriu com una administració que transita del "*cadascú a la seva*" al "*entre totes ho farem tot*", amb el perill que "*quedi la casa per escombrar*". Es tracta de preparar l'administració per resoldre problemes complexos, cercar la creativitat i la intel·ligència administrativa a partir del diàleg, facilitar l'intercanvi de perspectives i recursos entre les diferents parts de l'administració i entre l'administració i el seu entorn. Un diàleg que construeixi i creï des de l'intercanvi. Per tal desenvolupar aquest tipus d'administració, Brugué proposa algunes idees a tenir en compte:
  1. Bon govern i transparència com a punt de partida.
Garantir l'accés a la informació, oferir la màxima transparència, fer explícits compromisos ètics de comportament, assumir les responsabilitats derivades de la gestió pública, avaluar les actuacions i rendir comptes dels resultats. Tots aquests elements són imprescindibles per començar a construir la confiança necessària per a aquest model organitzatiu.
  2. De les formes als continguts, canviar el vocabulari.
Parlar més del contingut dels objectius i no tant dels instruments i procediments, per tal d'engrescar.
  3. Gestionar activament les relacions, generant confiança. Anar més enllà de l'autoritat i integrar les parts a través de la col·laboració, la comunicació i el diàleg.

4. Lideratge fort i renovat com a motor de canvi. Un lideratge mediador, no autoritari, però sí potent. Un líder relacional, capaç de provocar, articular i aprofitar els diàlegs. Per tant, un lideratge seductor i animador.

3.3. L'Aigua com a bé. Els béns comuns

Podem distingir entre tres caracteritzacions de l'aigua d'acord amb la relació que s'estableix entre la societat humana i l'aigua. Així doncs, des d'aquesta perspectiva l'aigua es pot entendre com a bé econòmic, com a bé públic o com un bé comú.

La idea de l'aigua com a bé econòmic està, tal com apunta Esteban Castro (2005), relacionada amb l'auge dels principis privatitzadors de la lògica del mercat i s'entén que ha de gestionar-se sota els criteris d'aquest. En conseqüència, des d'aquesta noció no s'aposta per la gestió pública ni per incloure-hi la participació ciutadana.

La concepció de l'aigua com a bé públic és tal com es caracteritza jurídicament a l'Estat espanyol, on l'aigua és de titularitat pública i es reconeix la participació dels usuaris en la seva gestió.

En darrer lloc, la concepció de l'aigua com a bé comú supera la dicotomia entre mercat i estat. Els béns comuns són aquells que ens pertanyen a totes. Entenem el comú, referint-nos a espais, temes, iniciatives, que tenen els seus propis límits, les seves normes socials d'ús i que disposen de normes per castigar als que volen aprofitar-se de l'espai comú. Subirats (2011) considera que quan parlem del comú, indefectiblement ens hem de referir a la comunitat i a les seves relacions, que el sustenten i el gestionen. Ens estem referint a un recurs junt amb una comunitat, unes relacions, uns valors socials, unes regles i unes normes que serveixen per a organitzar aquell recurs i les derivacions socials que ús i govern col·lectiu exigeixen.

Entenem que aquesta nova concepció d'allò públic com allò comú, és a dir, com allò que ens ateny a tots, està vinculat a una idea dinàmica de ciutadania. Una ciutadania que ha de deixar de ser un simple receptacle o contenidor de drets reconeguts, per convertir-se en un subjecte permanent de corresponsabilitat i solidaritat sobre els problemes comuns. Federici (2018) afegeix que els comuns es constitueixen sobre la base de la cooperació social, les relacions de reciprocitat i la responsabilitat per la reproducció de la riquesa compartida, natural o produïda. També es conformen per la presa de decisions col·lectiva, mitjançant assemblees i altres

formes de democràcia directa. El poder de base, el poder de baix cap a dalt, el poder derivat de les capacitats demostrades i la rotació contínua del lideratge.¹⁷

Subirats conclou: "Tots som conscients que existeixen determinats béns comuns, universals, que són vitals i insubstituïbles. Els més evidents són l'aire, el sol i l'aigua. En principi, no pertanyen a ningú, són de tots. I dic en principi, ja que com sabem, l'aigua està esdevenint de forma creixent objecte de pressió mercantil, per convertir aquest bé comú, aquesta «aigua vida» en quelcom comercialitzable."¹⁸

En aquest sentit, la investigadora Anaïs Varo Barranco (2018. 67) en el seu treball entorn la participació i gestió de l'aigua a Catalunya, conclou: "*nos encontramos ante una concepción privatista de la gestión de los asuntos públicos. Tal concepción es esencialmente contraria a los principios de la democratización y del commoning de un recurso básico como el agua.*"¹⁹

3.4. La brúixola. Els criteris fonamentals que han de guiar el procés de transformació.

Des de sectors de l'esquerra transformadora de Catalunya s'ha elaborat un corpus teòric en forma de matriu per a guiar la pràctica política amb l'objectiu de recuperar sobirania i superar el capitalisme²⁰. El Seminari d'Economia Crítica Taifa n'és un dels impulsors en l'àmbit teòric, inspirant-se amb una proposta similar del teòric marxista Michael Lebowitz²¹, i exposen una sèrie d'elements clau per tal d'avaluar el caràcter transformador de les polítiques i projectes en l'àmbit social i polític. Hi ha doncs cinc criteris a tenir en compte per tal d'assolir la satisfacció de les necessitats humanes que defineixen la brúixola:

---

¹⁷ FEDERICI, S. (2018). *Tornar a encantar el món. El feminisme i la política dels comuns*. Tigre de Paper: Manresa.

¹⁸ SUBIRATS, J. (2011). *Otra sociedad, ¿otra política? Del no nos representa a la democracia de lo común*. Icaria: Barcelona.

¹⁹ BARRANCO, A. (2018). "Participación y gestión local del agua en la Catalunya urbana: una mirada crítica = Participation and local water management in urban Catalonia: a critical view (in Spanish)." *Cuadernos de Trabajo de la Red WATERLAT-GOBACIT* 5: 42-67.

²⁰ VV.AA. (2013). *Sobirania. Una proposta contra el Capitalisme*. Espai Fàbrica.

²¹ LEBOWITZ, M. (2014). *L'alternativa socialista. El veritable desenvolupament humà*. Col·lecció Llevat. Edicions del 1979, Barcelona, 2014.

- La propietat dels mitjans. Es considera fonamental la superació de la propietat privada per substituir-la per models de propietat col·lectiva –comunal, cooperativa, municipal i estatal- per posar sota control del conjunt de la població tots aquells recursos i infraestructures essencials per a la reproducció de la vida.
- Les relacions que s'estableixen amb els treballadors i el medi. Es tracta de desenvolupar processos productius que no siguin explotadors, patriarcals ni espoliadors de la natura.
- La redistribució del que s'ha generat en el procés. Establir mecanismes de redistribució basats en el dret a una vida plena.
- El funcionament dels mecanismes de presa de decisions. Establir mecanismes de presa de decisions democràtics, no jeràrquics ni despòtics.
- Els valors que regeixen el procés. Els valors implicats en el procés de transformació d'acord amb les noves necessitats socials. Aspectes com el bé comú o el fet de potenciar allò col·lectiu per sobre de l'individualisme, la competitivitat o el consumisme.

Aquests elements teòrics ens permeten una anàlisi de les polítiques públiques des d'una perspectiva transformadora i anticapitalista.

3.5. Proposta metodològica d'investigació

En l'àmbit metodològic, s'ha realitzat un **estudi de cas** de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa per tal d'estudiar i conèixer en profunditat aquest òrgan de participació i coproducció de polítiques públiques com a cas paradigmàtic dins del panorama català. S'ha escollit l'estudi de cas, ja que permet seleccionar l'objecte d'estudi en un escenari concret, en aquest cas l'OAT, el qual constitueix la font d'informació. És un mètode d'estudi intensiu i profund d'un cas o situació amb certa intensitat, entès com a sistema acotat pels límits que precisa l'objecte d'estudi i alhora emmarcat en el context global on es produeix²².

M'interessa observar els rols dels membres que en formen part, tant internament com externament, ja que em sembla molt rellevant captar el grau d'encaix d'aquesta estructura amb la mateixa administració de l'Ajuntament de Terrassa, tant des de l'àmbit polític com del

---

²² Bisquerra, R. i Sabariego, M. (2014). *Metodología de la investigación educativa*. La muralla.

tècnic, així com la visió d'aquests àmbits d'un òrgan de participació com l'OAT i les relacions i rols que s'estableixen.

Per tal de fer aquest estudi s'han utilitzat **tècniques d'investigació de tipus qualitatiu** com l'anàlisi documental, les entrevistes semiestructurades i l'observació participant. La complementarietat d'aquestes tècniques permeten una mirada completa del fenomen i la seva comprensió.

Pel que fa a l'estudi de documentació de l'OAT i de l'Ajuntament de Terrassa s'han fet servir les següents fonts:

- Reglament de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa.
- Reglament Municipal de Participació Ciutadana de l'Ajuntament de Terrassa.
- Actes dels Plenaris de l'OAT.
- Mocions al Ple de Terrassa entorn de la re-municipalització de l'Aigua.
- Documentació del moviment social La Taula de l'Aigua de Terrassa.

Pel que fa a les entrevistes en profunditat²³:

- Perfil polític: Marc Armengol, regidor/a de Territori i Sostenibilitat de l'Ajuntament.
- Perfil tècnic: Marc Cadevall, Director Tècnic de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat.
- Perfil activista i veïnal: Juan Martínez, membre de la Taula de l'Aigua de Terrassa i president de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa.
- Perfil d'entitats: Dolors Frigola, suplent del Consell d'Entitats a l'OAT i membre de Dones d'Aigua.

L'observació participant s'ha realitzat en la sessió plenària de l'OAT de l'11 d'abril del 2019²⁴. Malauradament, no hi ha hagut més oportunitats, ja que la darrera sessió plenària s'ha convocat pel 25 de juny.

Tant aquesta observació com les entrevistes realitzades, entre l'11 d'abril i el 28 de maig d'aquest any, han generat notes de treball o s'han transcrit per tal de poder interpretar la informació recollida. A partir dels conceptes clau i categories extreïdes del marc teòric s'ha

---

²³ Les entrevistes realitzades es poden consultar en l'apartat dels annexes.

²⁴ Participants en la sessió: 25 persones. Durada de la sessió: 3 hores i 15 minuts. Lloc: Centre Cívic Maria Aurèlia Capmany de Terrassa. Autorització dels participants per a utilitzar aquesta informació.

analitzat aquesta informació per extreure'n aquelles idees que ens expliquen el fenomen de l'OAT, així com la percepció dels principals agents. Les categories analitzades són les següents: governança, participació (lliberal, socialdemòcrata i radical), consens/conflicte, formes de govern (weberiana, nova gestió pública i administració deliberativa), la coproducció de polítiques públiques i visió de l'aigua (bé privat, públic i comú). Un element central de l'anàlisi ha consistit en copsar el grau d'encaix de l'OAT en l'estructura de l'Ajuntament. I per últim, s'ha proposat una avaluació en clau de transformació i recuperació de sobiranes mitjançant la brúixola.

4. Síntesi, anàlisi i interpretació de la informació recollida

4.1. Comprensió del fenomen. L'OAT com a cas paradigmàtic de gestió comunitària de l'Aigua

El cas de L'OAT sorgeix del procés de lluita per la re-municipalització de l'aigua a la ciutat de Terrassa per part dels moviments veïnal i social, que es remunta al 2013 i que es va organitzar entorn de la plataforma Taula de l'Aigua de Terrassa (TA), una experiència de treball en xarxa dels moviments socials de la ciutat que van posar a l'agenda política la necessitat de recuperar aquest bé comú. L'any 2014 la TA planteja els seus objectius: l'empoderament ciutadà en l'àmbit de l'aigua, és a dir, recuperar la capacitat de cogestió i decisió pública sobre aquest bé comú; obrir espais de diàleg i coneixement que facilitin la participació de la ciutadania en el bon govern del servei i impedir l'aprofitament del comú per a interessos privats²⁵.

“de fet, l'any 2013 es va crear la Taula de l'aigua pensant que en el 2016 s'acabava la concessió i va començar la lluita per la recuperació i de fet, en paral·lel es va crear tota una xarxa dels moviments socials de la ciutat a través del Consell d'Entitats i del Parlament Ciutadà que també ha fet de suport a tot aquest projecte. O sigui, aquest projecte al darrera hi ha un moviment social molt potent de la ciutat que enxarxa a gran part de tot el moviment. I una mica d'aquí és d'on ve.” (Juan Martínez)

“Han pressionat Taula de l'Aigua, moviments socials... Vull dir, fins i tot jo et diria, jo personalment, et parlo personalment, potser he rebut més pressió dels moviments socials, ciutadania, que de l'empresariat. A mi l'empresariat, a mi no m'ha trucat mai ningú. Potser han trucat a l'alcalde o potser han trucat a no sé qui, a mi no m'ha trucat mai ningú. Ningú mai m'ha pressionat. Ara la ciutadania sí, els de la Taula de l'Aigua doncs han jugat un paper important en aquest sentit.” (Marc Armengol)

El servei públic de l'aigua era gestionat per l'empresa Mina d'Aigües de Terrassa S.A, accionista majoritària de la qual n'és la multinacional AGBAR, amb una concessió que ha durat 75 anys i que va finalitzar el 9 de desembre del 2016. La moció favorable a la gestió directa del servei d'abastament d'aigua va ser votada a favor per PSC, TEC, ERC i CUP, en contra per C's i PP i l'abstenció del PDeCAT. Va ser rellevant per a aquest desenllaç la composició del plenari de Terrassa, amb un PSC que governava en minoria i una oposició d'esquerres que es va posicionar a favor de la re-municipalització de l'aigua.

“Ens hem trobat amb unes reaccions i ens vam trobar amb un Ple de l'Ajuntament absolutament fragmentat, és a dir, vam passar de 4 partits a 7. Molts partits nous, molts regidors nous. I sí que és veritat que hi havia un govern amb minoria. I sí que és veritat que hi havia partits d'esquerra i extrema esquerra que d'aquest tema en feien bandera, en feien bandera i ens el van posar sobre la taula. I aquí, entra una mica l'estratègia política, les negociacions, que si aquest, si tal, les majories.... I a partir d'aquí doncs es va anar, el PSC que

²⁵ Document: *La Remunicipalització de l'Aigua a Terrassa. Propostes per a la reversió dels serveis i per una gestió directa, amb participació ciutadana i transparència.* Taula de l'Aigua de Terrassa. Maig del 2017.

era l'equip de govern, doncs va anar derivant cap a la decisió de municipalitzar. Aquest va ser una mica el punt de partida. L'origen de tot plegat. Ens vam anar ressituant, pressionats per grups municipals com Terrassa en Comú que eren la segona força, Esquerra Republicana tercera força, clar, la CUP també "apretava" molt, perquè tots aquests també es miraven la CUP de reüll. Per tant, ens vam trobar que hi havia una majoria que apostava per la gestió directa del servei i que o ens posàvem amb aquesta majoria o fèiem majoria amb uns altres que bàsicament eren partits de dretes que deien no, no, que deien directament que no, que la gestió havia de continuar sent indirecta." (Marc Armengol)

Al llarg de tot aquest procés de re-municipalització, i tal i com informa la TA i diferents agents implicats, l'empresa concessionària ha dificultat aquesta transició de model de gestió indirecta a directa via recursos legals i ocultant informació²⁶.

"Aquí hi ha hagut moltes tensions, però... la majoria, ha estat la majoria que ha decantat cap aquí, però l'enfrontament amb els interessos econòmics i amb la companyia negant informació bàsica, posant "pals a les rodes" per entorpir aquest procés de recuperació, la recuperació té un nivell de complexitat brutal. El tema de l'aigua és brutal, el que implica. I clar el coneixement el tenen, la informació d'una empresa és, o sigui és privada, per tant no te la tenen perquè donar, els conflictes han estat aquests sempre. I no s'ha arribat a un pacte de transició que hagués fet possible una transició una mica pacífica, no amb una guerra oberta com va passar a Valladolid." (Juan Martínez)

"La MINA evidentment aquí a Terrassa, la MINA és... era una empresa familiar però pràcticament la major part de les accions són d'AGBAR, tot i així clar, és un poder fàctic a la ciutat, pensa que els càrrecs importants de MINA son els mateixos que té la Cambra de Comerç i estan súper vinculats a la CECOT. Clar, llavors què passa, aquests conflictes... la mostra més clara és la judicialització de tot aquest procés" (Dolors Frigola)

"Els, per no acabar amb el negoci, defensar això, per donar continuïtat al negoci han provat tot. Tot vol dir que han utilitzat la via contenciosa administrativa que recorre qualsevol acord de l'Ajuntament i per tant, ara en queda un, però hem arribat a acumular deu o dotze contenciosos. Qualsevol acta del Ple era recorregut. Però han fet més coses també, és dir: han fet una campanya mediàtica, han pressionat a tots nivells. I han utilitzat també qualsevol via administrativa: Agència catalana de la competència, Agència de protecció de dades, Departament de governació, és a dir, l'ACA. Nosaltres hem rebut cartes estranyíssimes de tothom que podia intervenir preguntant que què estàvem fent, si ho estàvem fent bé o no. Però hem anat superant tots aquests entrebancs." (Marc Cadevall)

La TA ha marcat la seva activitat a favor de la re-municipalització de l'aigua i la inclusió de la participació ciutadana en la seva gestió, per una forta mobilització, per a la seva incidència en l'esfera de la política institucional i una forta aposta per l'estudi, coneixement i difusió del procés de re-municipalització i de la Nova Cultura de l'Aigua. Des d'aquesta plataforma s'ha forçat als poders públics a entomar aquest procés de recuperació de la gestió directa de

²⁶ MINA-AGBAR inicia l'ofensiva contra la remunicipalització al 2015 amb un recurs contra el nomenament de Joan Gaya com a expert en gestió de l'aigua i assessor d'alcaldia.

l'aigua, tot i les pressions dels *lobbys* econòmics de la ciutat, provocant fins i tot en aquest procés la dimissió de l'antic alcalde de la ciutat²⁷.

“Sí, l'alcalde Ballart va plegar perquè no va resistir les pressions del bloc dels actors econòmics de la ciutat, dels lobbys econòmics, de la pròpia estructura del PSC, de l'executiva unes pressions...va ser molt desagradable i va arribar un moment en que també la situació personal era bastant inaguantable i va dimitir.” (Juan Martínez)

Mitjançant el Parlament Ciutadà de Terrassa, la TA va presentar dues mocions aprovades en aquest òrgan de participació: una referent als principis en la gestió de l'aigua pública de la ciutat i l'altra fa referència a les propostes de models de gestió. Des del mateix Parlament Ciutadà, la TA va promoure una crida a la 'mobilització en defensa de la re-municipalització de l'aigua i de la independència de les institucions democràtiques. S'escriu aigua, es llegeix democràcia²⁸.

Pel que fa a la **governança**, l'OAT es regeix pels principis de participació, col·laboració i concertació. D'acord amb els objectius dels serveis públics d'abastament d'aigua de Terrassa, incorporats en la Memòria justificativa per a la determinació de la forma de gestió per la seva prestació, aprovada el 22 de maig de 2018 pel Ple municipal, i amb la voluntat política de millorar la governança de la ciutat aprofundint en la participació, la col·laboració i la concertació amb la ciutadania i els agents socials, i amb la iniciativa que ha impulsat el procés de canvi de la forma de gestió del servei, s'estableix un Reglament que defineix i regula l'OAT com a nou espai de participació amb l'objectiu de contribuir a iniciar una nova etapa i definir una nova cultura de participació en la gestió dels béns comuns de la ciutat.²⁹

L'OAT es concep com un òrgan participatiu que té un funcionament autònom, amb el seu propi pla de treball i recursos suficients per a poder desenvolupar les seves funcions i assolir els seus objectius, en compliment dels criteris de qualitat democràtica que té establerts l'Ajuntament de Terrassa.

La **missió** de l'OAT és articular la participació ciutadana en la definició de les polítiques i en les decisions estratègiques que afecten el servei, en la presentació de propostes, en l'elaboració d'estudis i informes, en la informació i formació de la ciutadania i en la rendició de comptes i el control públic. Desenvoluparà aquest objectiu amb caràcter consultiu, assessor, deliberatiu i propositiu, i amb capacitat d'assolir acords que hauran de ser considerats pel govern municipal.

L'OAT s'ha marcat l'objectiu de vetllar i promoure l'assoliment dels següents **principis rectors** del govern i la gestió de l'aigua:

²⁷ Entrevista a Jordi Ballart Pastor, Ex Alcalde de Terrassa. Diari de Terrassa Miércoles, 8 de noviembre de 2017: *“A mi no me echa el procés, ni mucho menos, me echa la actitud de mi partido cuando decido municipalizar el agua”*

²⁸ Ambdues mocions i la crida van ser debatudes i aprovades el dissabte 21 de gener del 2017 pel Parlament Ciutadà de Terrassa.

²⁹ Reglament de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa. Ajuntament de Terrassa. Recuperat el 20 de maig del 2019 de: <https://www.terrassa.cat/reglament-de-participacio-ciutadana>

- Sobre l'Aigua com a Dret Humà: Principi de dret d'accés i de preu just
- Sobre l'Aigua com a servei públic: Principi de gestió pública, de qualitat de l'aigua, de nova cultura de l'aigua i de treball en xarxa.
- Sobre l'aigua com a control ciutadà: Principi de participació ciutadana, de transparència i de fiscalització i auditoria externa.
- Sobre l'eficiència i la sostenibilitat: Principi de sostenibilitat del cicle integral de l'aigua, de sostenibilitat financera, de gestió sostenible, eficaç i eficient del servei i de plena recuperació i internalització dels costos.

Pel que fa a la **participació**, l'OAT podríem situar-la com un híbrid entre una participació de tipus radical, que cerca aconseguir l'empoderament comunitari i l'autogestió i que aspira a la participació directa de la comunitat en la presa de decisions, i una participació de tipus socioliberal i que aposta pel consens, per a definir conjuntament l'interès general. Aquest híbrid es dona per la necessitat d'encaixar en un Reglament de Participació i en un organigrama de l'Ajuntament que no contempen formes radicals de participació i amb una voluntat per part dels impulsors de l'OAT per a introduir elements de participació més directa i autònoma.

“La Taula des de...arribats aquí, diem: el nostre objectiu quin era? Recuperar els servei. Vale. Ara tenim objectius nous? Pues sí, clar, tenim objectius nous. És controlar el servei. Crear cultura de l'aigua, crear una nova cultura de l'aigua i participar en la governança de l'aigua. Vale, tenim coses a fer. Aquestes coses les podem fer amb l'estructura que teníem? No. Perquè allò era un grupet de...un comando guerrillero d'aquests per fer merder, per fer propostes, i per fer...no? ara estem gestionant un servei, hem de fer propostes polítiques sobre...i clar, necessitem un nivell de coneixement i de tal...” (Juan Martínez)

Pel que fa al **consens/conflicte**, dins de l'OAT hi ha una voluntat majoritària per a treballar en base al consens. L'OAT ha establert mecanisme on totes les veus dels diferents agents tenen el mateix pes i a partir d'aquí arribar a un acord entre les parts. Podríem concloure que, així com la TA es basava en un model radical de participació més conflictivista i que enfrontava les necessitats i demandes de les classes populars contra els *lobbys* econòmics, un cop recuperada la gestió directa de l'aigua aquesta participació s'ha canalitzat dins del marc de l'Ajuntament de Terrassa, l'OAT ha pres una forma híbrida entre la voluntat transformadora de la TA i la necessitat d'acords entre aquesta i el govern de l'Ajuntament de Terrassa. Ara bé, és latent la tensió entre govern i teixit social, fent-se evidents algunes desconfiances tal com es va observar en la sessió plenària de l'OAT de l'11 d'abril del 2019 en el debat entorn la convocatòria d'una plaça de coordinació de l'OAT. En aquest debat el representant de la Federació d'Associacions Veïnals de Terrassa posava en dubte que aquesta plaça es contractés de forma transparent si no ho podia fer directament l'OAT i ho feia un tribunal de

l'Ajuntament. En aquella mateixa sessió també hi va haver tensió entre el representant de l'Aliança contra la Pobresa Energètica (APE) i el representant polític de l'Ajuntament, el regidor Marc Armengol, pel que fa a la denúncia de l'APE de que l'Ajuntament no estava resolent la problemàtica dels habitatges sense comptador. Tot i aquestes tensions i desconfiances que es poden generar en els debats, el debat de fons és el de l'**autonomia** de l'OAT.

"I clar, i aquí hi ha hagut una batalla brutal pels temes claus que han de determinar aquesta independència, hi ha una batalla encara no resolta del tot perquè la única manera que estigues resolta és dir: 'no, no, l'observatori es un òrgan independent', vol dir que té un NIF propi i una responsabilitat pròpia, però clar, aleshores estàs fora, no estàs dintre de l'ajuntament i aquesta capacitat de concertació potser la perds, aleshores és un joc de dir..., de tensions." (Juan Martínez)

"L'Observatori, doncs és una mica un experiment, o sigui es una eina que tenim en relació a la participació, també s'ha fet un reglament de l'Observatori que també ha costat perquè s'ha hagut de acordar amb les entitats i a nivell polític també i també és un reglament de l'Observatori molt obert i experimental, perquè aquí ja veurem que passa, perquè al final l'Observatori és un... doncs això, és un Consell de participació que hem d'acabar d'encaixar, hem d'acabar de trobar l'equilibri perquè es vol tenir molta autonomia però al final també penja de l'administració, penja de l'Ajuntament i aquí es on tenim ara...on posem aquetes fronteres?" (Marc Armengol)

En tot cas, l'OAT queda perfectament inclosa en aquelles formes d'innovació, que explica Subirats, vinculades a la **coproducció de polítiques públiques** i la cogestió de serveis i equipaments, en aquest cas el servei d'abastiment d'aigua.. A la vegada que l'OAT és una experiència de gestió comunitària de l'aigua, ja que es pressuposa el servei de l'aigua com un bé comú de la població i que per tant, tenen el dret i la responsabilitat de participar en la gestió d'aquest recurs, a la vegada que és una eina de transformació social i d'empoderament de la comunitat. Des de la perspectiva que proposa Brugué, l'OAT és una experiència que avança cap a dinàmiques de col·laboració, en les que les experiència de la TA es combina amb una acció del govern de Terrassa (*bottom linked*) en una nova lògica de coproducció de polítiques públiques. L'OAT és doncs, una pràctica socialment innovadora que experimenta amb nous formats de relació, de coproducció i de gestió dels béns comuns.

"Nosaltres entenem, sempre hem entès que la gestió pública d'un servei no és suficient garantia de transparència i qualitat. I d'eficàcia i transparència i de tal. Sempre hem cregut que la població, la societat civil, és corresponsable d'això i té el deure de fiscalitzar, de controlar, d'empoderar-se del servei... i és una mica el resultat de tot aquest procés, dintre d'un marc d'enteniment, d'enteniment amb el govern i enteniment amb els grups polítics, i ens ha semblat que l'instrument més eficaç per poder fer aquestes tasques no només de control, sinó que va bastant més enllà, perquè té una responsabilitat de proposta i de concertació de propostes, dintre de... perquè és un entorn on tens el govern, els grups polítics, tens els actors econòmics, tens els tècnics, tens els moviments socials, tens els àmbits acadèmics, de la universitat. O sigui és un espai únic per poder concertar solucions viables, raonables i es va optar per apostar per un model d'aquests" (Juan Martínez)

“El marc normatiu que teníem era el de la participació, des de les lleis fins en els reglaments d'aquí, i des d'aquest marc és des d'on vam formular la proposta. Aleshores, això ja ho veurem, hi ha uns interessos per un cantó i una realitat per un altre i haurem de veure com la gestionem, no serà fàcil., no serà fàcil. El meu repte és, si aconseguíssim fer participació en qualitat, jo ja em donaria per satisfet i després la resta... anem veient com la societat “apreta” per innovar i per fer les coses diferents i per articular altres mecanismes, ja no de participació, sinó del que en diuen de codecisió o cooperació, no se...altres paraules.” (Marc Cadevall)

Aquest nou format genera diversos interrogants en els diferents agents que hem entrevistat. Alguns d'aquests interrogants són els mateixos que proposava Quim Brugué: qui hi guanya, qui hi perd, com es distribueixen els recursos, com es transformen les relacions de poder, com es prenen les decisions, a qui beneficien i quin grau de legitimitat tenen.

En l'àmbit políticotècnic institucional es posa molt en dubte la representativitat i legitimitat de l'OAT. Des del seu punt de vista es tracta d'un moviment social, molt concret i reduït, i que no és representatiu del conjunt de la societat. També es posa en qüestió la seva capacitat i competències per a congeccionar i concertar propostes amb l'administració.

“Però clar, aquesta ciutadania que ens ve i ens vol cogestionar? No té representativitat, una, i no té competències”(Marc Cadevall)

“El que hem fet amb l'Observatori és institucionalitzar la Taula de l'Aigua. [...]no sé si la Taula Aigua desapareixerà o no, però han aconseguit que aquesta gent de la TA passin majoritàriament, o com a mínim els líders, a estar al capdavant de l'Observatori de l'Aigua” (Marc Armengol)

Per altra banda, des de l'àmbit dels moviments socials la gran preocupació és tenir capacitat d'engrescar gent a títol individual però sobretot agents diversos del teixit social, universitari i educatiu, per tal generar motors i capacitat de treball col·lectiu, així com generar coneixement de forma col·lectiva.

Des dels diferents àmbits hi ha coincidència en la preocupació per l'encaix de l'OAT dins l'organigrama de l'Ajuntament, i es comparteix que aquesta experiència és innovadora i un experiment que caldrà veure com evoluciona en els pròxims anys.

“I l'esperança és que aquestes enxarxes rutllin o sigui, funcionin... i facin de motor i facin el seu treball, i l'Observatori camini. Tothom té esperances que això sigui, però estem en un experiment. És un experiment. És un experiment nou d'empoderament que dona lloc a una capacitat però has de ser capaç d'estar a l'alçada i de mobilitzar el recursos i les forces per fer això, i el que estem és treballant l'enxarxament aquest.” (Juan Martínez)

“Anem a treballar. I això és bàsic. I en aquest aspecte doncs és això. És un model alternatiu i innovador a Terrassa, un espai de participació, de control, de col·laboració, etcètera, però comporta dedicació.” (Dolors Frigola)

4.2. La percepció de l'OAT per part dels principals agents

A partir de les entrevistes realitzades analitzem quina és la visió en relació a diferents elements i indicadors rellevants per a copsar quina és la percepció que aquests agents tenen de l'OAT. Els elements escollits per a l'anàlisi són tres: la visió de l'aigua com a bé privat, públic o comú; com entenen la participació; per quins models de govern o administració aposten.

Les persones entrevistades han tingut papers diferenciats pel rol que ocupen tant en el procés de re-municipalització com en la posada en marxa de l'OAT.

	Visió de l'Aigua	Participació	Forma de Govern
Marc Armengol, regidor/a de Territori i Sostenibilitat de l'Ajuntament	No ho contempla com un bé comú. Visió pragmàtica, que depèn de la correlació de forces polítiques i context. Entre una visió de l'aigua com a bé privat o públic .	Visió socialdemòcrata . Aposta per la participació, amb certs límits, ja que no es mostra partidari d'un grau alt de control ciutadà. La seva aposta per la participació és més aviat a demanda i no per una voluntat clara de fer-la extensiva.	Model de Nova Gestió Pública . No planteja obertament una aposta per una administració deliberativa.
Marc Cadevall, Director Tècnic de l'Àrea de Territori i Sostenibilitat	No ho contempla com un bé comú. Visió pragmàtica, que depèn de la correlació de forces polítiques i context. Entre una visió de l'aigua com a bé privat o públic .	Visió entre lliberal i socialdemòcrata . Reivindica uns marcs institucionalitzats de participació molt limitats, basat en aspectes consultius i de transparència. I no comparteix la necessitat de la implicació de la ciutadania en la gestió del servei i la producció de polítiques públiques.	Model de Nova Gestió Pública . Aposta pel treball interdepartamental i amb un lideratge autoritari. Considera que la política a les institucions s'ha de fer exclusivament des del govern i el Plenari, i la gestió des de serveis tècnics.
Juan Martínez, membre de la Taula de l'Aigua de Terrassa i president de l'Observatori de l'Aigua de Terrassa	Visió de l'aigua com a bé comú . Denuncia els interessos mercantils. Aposta per la Nova cultura de l'Aigua.	Visió crítica . Otorga gran pes als moviments socials com a agent polític i treballa activament per l'empoderament de la ciutadania. Aposta per la gestió directa i comunitària, amb una alta autonomia entre administració i societat civil que permeti un control ciutadà.	Aposta per un model d' administració deliberativa on col·laborin administració, partits polítics i societat civil. La societat civil com a corresponsable.
Dolors Frigola, suplent del Consell d'Entitats a l'OAT i membre de Dones d'Aigua.	Visió de l'aigua com a bé comú . Defensa que una gestió de l'aigua fora del mercat capitalista i amb una perspectiva de l'economia feminista, on la vida ha d'estar al centre. Aposta per la Nova cultura de l'Aigua.	Visió crítica . Aposta per la democràcia directa, els moviments de base i l'empoderament ciutadà. Defensa la gestió públicocomunitària i la innovació en les formes de participació, que han d'anar molt més enllà de la consulta, per a arribar a un control ciutadà.	Aposta per un model d' administració deliberativa que es basi en la col·laboració i el diàleg per a cercar les millors solucions, incorporant la veu de la ciutadania.

Les diferències en les visions d'aquests agents mostren el grau de tensió respecte al paper de l'OAT dins de l'organigrama municipal. Per una banda veiem que des de l'àmbit polític institucional i tècnic s'entén que aquest òrgan no ha d'anar molt més enllà d'una participació molt regulada i limitada dins d'una administració que no pretén adaptar-se ni innovar en excés pel que fa a una gestió comunitària, mentre que des dels moviments socials i entitats es defensa la participació real.

4.3. L'encaix de l'OAT en l'estructura de l'Ajuntament

L'Ajuntament de Terrassa no té un articulats explícit on faci referència a la possibilitat de l'existència d'un òrgan autònom com l'OAT. De fet, en una arquitectura com la de l'Ajuntament de Terrassa i tenint en compte la cultura política imperant, l'encaix d'un òrgan d'aquestes característiques és complicat. Aquesta és una qüestió cabdal per a la perdurabilitat de l'OAT i ho expressa així molt clarament el mateix president d'aquest òrgan.

“És complex perquè és un híbrid entre un instrument municipal, però amb unes qualitats que dintre d'una estructura municipal i jeràrquica des del punt de vista de la responsabilitat encaixa molt malament, perquè clar, quan tu declares que l'observatori ha de ser un òrgan autònom i ha de treballar des de l'autonomia, això dintre d'un àmbit regularitzat municipal no s'entén que significa autonomia perquè les responsabilitats són jeràrquiques i al final, algú, un polític ha de donar comptes del que passa dintre de l'ajuntament. Aquest encaix requereix una certa cultura diferent de l'àmbit polític a l'àmbit social, perquè des de la societat també hem d'entendre on estem i que clar, que les coses no funcionen de manera assembleària com ens agrada sinó que hi ha uns procediments de funcionament i hi ha una responsabilitat i una coresponsabilitat amb el que es fa i amb el que es proposa i per tant les coses s'han de treballar seriosament, que no vull dir que no es treballin seriosament des dels moviments, però hi ha unes formes de funcionar que han de ser diferents. I això s'ha d'entendre, i a nivell de compromís i d'implicació i de assumpció de responsabilitats també ha d'anar una mica diferent, i l'Ajuntament també ha d'entendre que no té el control, i clar, no tenir el control d'un espai com aquest, per un ajuntament, empassar-se això en l'àmbit polític és molt complicat, és molt difícil, perquè clar, és un instrument municipal que et pot posar en qüestió.” (Juan Martínez)

L'OAT conté aspectes diferencials respecte als consells municipals sectorials en relació amb els seus objectius, les seves funcions i la seva estructura, i és per això que en la seva definició es pren en consideració el que estableix l'article 20.1 del Reglament de Participació Ciutadana de Terrassa, quan regula la creació de Consell de Participació, “sens perjudici d'altres fórmules de participació ciutadana que es puguin arbitrar”³⁰. El mateix Reglament obre possibilitats que el Ple aprovi, a més de les solucions establertes, altres qüestions que responguin millor a les noves necessitats de participació. Per tant, l'OAT no parteix d'una reglamentació clara, sinó que neix d'una interpretació oberta de la normativa.

“D'alguna manera l'àmbit de govern sempre ha intentat caminar cap a un Consell municipal, perquè està reglamentat però el reglament de l'Observatori comença agafant-se a una frase

³⁰ Reglament de Participació Ciutadana de Terrassa

que hi ha a la introducció del Reglament de participació que diu: 'entre d'altres els instruments de participació són aquests'. O sigui, aquest és un dels 'entre d'altres'. És a dir estem creant un nou òrgan de participació dintre la ciutat que a més trenca tot el sistema de participació, o sigui queda descol·locat tot el Reglament de Participació.' (Juan Martínez)

"En aquest mandat hem aprovat un reglament de participació, en teníem un de molt antic, i s'ha fet un reglament nou i un reglament molt obert, segurament fins i tot excessivament obert i que després ja veurem que fas? Què és una mica on vaig. Es va aprovar a principis de mandat. I llavors, en relació a l'Observatori, doncs és una mica un experiment." (Marc Armengol)

"I és que tot aquest moviment que ens demana un Observatori, no vol un òrgan de participació, vol una cosa que faria el que jo et deia, que és intervenir en la gestió, en com s'ha de fer, molt al detall, entrar a la cuina però a més a més, muntant una mena d'organisme o d'òrgan dedicat a la recerca, a la investigació, a l'acumulació d'informació, a fer estudis, a proposar coses noves per fer o per millorar el servei, tot un conjunt d'actuacions que jo penso que estarien molt bé, però que no és el que hem fet, és a dir, jo penso que aquí tenim aquest altre conflicte la gent que ha promogut aquesta idea, ve amb la idea d'anar per aquí, però en realitat nosaltres el que hem proposat, i li hem dit Observatori, però el que hem proposat és un òrgan de participació dintre del marc legal del Reglament de participació i a vegades... ja veurem com també acabem gestionat aquest conflicte que també existeix." (Marc Cadevall)

Així doncs, l'OAT és un organisme estrany dins de l'organigrama de l'Ajuntament donada la seva autonomia i això pot generar desajustos. En això es coincidiria amb la tesi de Brugué que explica que les velles formes de governança participativa desenvolupades als Ajuntaments catalans durant les darreres dècades no són el format ni el tipus més adequat per a governs que vulguin introduir una participació molt més horitzontal, de baix cap d'alt. L'OAT és un intent de repensar aquesta arquitectura institucional per a fer efectiva la participació d'una societat més complexa i una ciutadania madura, les decisions de les quals requereixen complicitats, diàlegs i acords.

Des de la perspectiva de la governança de l'Ajuntament, aquesta fórmula respon a un model organitzatiu d'Administració Deliberativa, que pretén resoldre problemes complexos com és el de l'abastiment de l'aigua, cercant la creativitat i la intel·ligència administrativa a partir del diàleg i l'intercanvi d'idees entre l'Ajuntament i l'OAT. Ara bé, l'Ajuntament de Terrassa prové d'un model organitzatiu més semblant al de la Nova Gestió Pública amb unes formes molt gerencialistes i poc avesades a aquest diàleg.

"Aquest instrument ja està funcionant, ja està operatiu, però encara hem de pensar això de la governança de l'aigua a la ciutat que significa. Com es fa? O sigui, vull dir, aquí tenim el propi govern, tenim l'àrea de territori dintre de l'ajuntament, tenim TAIGUA que és l'empresa que gestiona el servei, tenim l'Observatori... quin rol juga cadascuna d'aquest peces en la presa de decisions, perquè al final qui pren decisions és el Ple, però com s'articula això, tenim un dibuixet que diu: aquí està el govern, aquí està TAIGUA, aquí està la societat, i l'Observatori està aquí al mig, vol dir que està al mig, està al mig de la governança, però no tenim decidit com s'articula

això, com funciona, com es transmet la informació, quin rol juga, com participa en la presa de decisions. O sigui, que una mica sí que es fa perquè les pròpies funcions i les pròpies competències de l'Observatori ja diu molt d'això, però aquest debat el volem tenir concretant una mica... una reflexió política sobre aquesta dimensió que no hem fet, el pensar. Hem pensat com crear aquest instrument per fer què i amb això ens hem posat d'acord. Però el tema la governança, si entenem quina es la responsabilitat de cadascú i el rol de cadascú, és dir la presència de l'Observatori aquí dintre i la presència d'una empresa pública com TAIGUA. Això es una situació nova i l'ajuntament ha de pensar com farà perquè totes aquestes peces encaixin amb un procés de presa de decisions i això s'ha de pensar" (Juan Martínez)

"S'ha posat allà per insistència. Perquè la figura del coordinador que ara s'ha de convocar, en un primer moment la Taula va fer la proposta d'un perfil i ha hagut de negociar amb l'Ajuntament perquè aquest perfil treballés per l'OAT i no pel departament de medi ambient, és que tot és a base d'insistir, insistir, insistir i tenir molt empoderament. Jo he anat a reunions que et diuen d'entrada no i si tu comences a argumentar, argumentar, argumentar, al final diuen: ja ens ho pensarem. I al cap de dos dies et truquen. Vull dir, és aquest procés de dir: jo em crec que tenim dret a això. I com que jo m'ho crec i aquest s'ho creu... els tècnics han de tenir aquesta visió de què han d'estar al servei d'un sector. Després ja sabem que des dalt faran el que voldran." (Dolors Frigola)

"Al final l'Ajuntament el que ha de fer és manar, la gestió llavors la fas com la fas, però el que ha de fer és governar i manar. I per tant aquí sí que hi ha molt clarament un procés fins i tot previ a la determinació a la forma de gestió que consisteix en prendre coneixement, prendre el control del servei i definir aquest model de govern i de governança. Doncs hi ha un gestor que ha de fer el seu paper, però ha de quedar molt clar quin és el paper del gestor públic o privat, un Ajuntament que ha de fer el seu paper però que ha de quedar molt clar quin és i una ciutadania que pot articular la seva participació a través de diversos mecanismes." (Marc Cadevall)

Hem pogut observar, que totes les parts comparteixen que l'Observatori és un experiment. Des dels moviments socials es defensa un model molt ambiciós que pretén abordar la gestió de l'aigua agafant tota la seva complexitat i des de la perspectiva de la concertació i la coproducció de polítiques públiques. En canvi, des de l'àmbit tècnic i polític es fa explícit els dubtes que aquest model de concertació genera, tot i que comparteixen la voluntat de participació, la qual plantegen en termes molt menys ambiciosos i molt recelosos cap a formes de concertació i coproducció amb la ciutadania, desconfiant de les capacitats de la mateixa ciutadania. Des de l'àmbit polític i tècnic entenen l'OAT com un Consell de Participació, tot i que aquesta ara mateix tingui uns objectius i composició diferents a la d'un consell, amb molta més autonomia i un pla de treball que va més enllà de la simple participació.

4.4. L'OAT com a política de transformació i recuperació de sobirania

Tal com ens proposa el Seminari d'Economia Crítica Taifa en la seva matriu, podem avaluar el caràcter transformador de l'OAT mitjançant cinc criteris de la brúixola: la propietat dels mitjans, els processos productius, la redistribució, els mecanismes de decisió i els valors.

Pel que fa al primer criteri, on es tractaria d'avançar cap a formes de propietat no privada, veiem que l'OAT deriva de la re-municipalització del servei de l'aigua i per tant aquest passa a gestió directa per part de l'Ajuntament. Ara bé, l'opció triada és una Entitat Pública

Empresarial Local (EPEL) que es regeix pel dret privat. Tot i això, està clar que la propietat del mitjà és col·lectiva i en aquest cas concret municipal. La re-municipalització parteix de la premissa d'entendre el servei de l'aigua com un recurs essencial per a la reproducció de la vida i que per tant no pot estar gestionat per una empresa privada que cercarà el seu propi benefici. L'OAT introdueix aquest element de control social sobre la producció, per tant una democratització de les decisions de l'empresa que no es podria fer en el cas d'una gestió indirecta per part d'una empresa privada mercantil. L'abastiment d'aigua es posa sota control del conjunt de la població de Terrassa com a infraestructura essencial per a la reproducció de la vida. En definitiva, posa la reproducció social sota control democràtic.

Pel que fa als processos productius i per què aquests no siguin explotadors, patriarcals ni espoliadors de la natura, l'OAT permet per una banda la participació de les treballadores, tot i això no es posa en dubte ni les jerarquies existents, com tampoc no hi ha per ara mecanismes per a evitar l'exclusió de les dones dels processos de presa de decisions.

Des de l'OAT també es treballa perquè l'aigua arribi a tothom més enllà dels seus recursos. De fet, aquesta qüestió va formar part del debat d'uns dels plenaries on vaig ser present a petició de l'Aliança contra la Pobresa Energètica, que reivindicava comptadors solidaris perquè cap habitatge es veies privat de l'accés a l'aigua. I també s'expressa així per part de la representant de l'entitat Dones d'Aigua que participa en el grup de treball pel dret a l'accés a l'aigua de l'OAT.

"I en aquest cas acompanyava una persona que està en un pis ocupat i anaven a demanar el comptador d'aigua social. I hem vist que aquí hi ha el gran buit. A més és un cas que ha sortit a la llum però en deu haver-hi un munt i aquí hem vist que s'està fallant des dels serveis tècnics de l'Ajuntament, a la persona que la va atendre li deia: que no, que això encara estava obsolet, que encara no hi havia res clar... Se la va treure de sobre, no agafen ni les dades ni volen agafar registre. I tenim un buit. I ara aquest tema és molt important perquè a partir de la proposta de l'APE i a partir dels diferents casos que estem veient, és un punt molt important. Per tant, aquest grup de treball que es diu Dret a accés a l'aigua, és que està començant perquè té molta feina. Només amb aquest tema de regularitzar aquesta situació de precarietat habitacional que estan patint moltes famílies, aquest buit de normativa que hi ha amb tot això... Jo amb aquest cas concret com que l'he viscut molt properament doncs també hi he participat i avui també tenim una reunió. Doncs, estic súper satisfeta que aquella petició... aquell posar en comú, aquella complicitat que tenim les entitats que ens trobem en aquests espais, i que a partir del què diu aquella persona tu agafes el testimoni, parles amb aquest, parles amb l'altre i al final va a parar a l'OAT que és on es podrà tirar endavant. On es dirà: doncs això és bàsic i és important." (Dolors Frigola)

En la presa de decisions, l'OAT aposta per un model democràtic, per compartir el poder i que aquest no quedi en mans d'uns pocs. Procuren doncs, com s'ha anat apuntant, aconseguir el màxim d'autonomia en la presa de decisions.

Els valors explicitats per l'OAT aposten per potenciar allò col·lectiu per sobre de l'individualisme des de la confiança i això és molt clar, ja que s'entén l'aigua com un bé comú.

“Nosaltres també, evidentment, considerem que l'aigua davant de tot és un bé universal i un bé comú, i que sobretot ha d'estar gestionat fora del mercat capitalista des del besant públic i comunitari. I també entenem que la gestió de l'aigua té diferents factors: té el factor social, el factor polític, però també té el factor econòmic, evidentment. I llavors des d'aquesta mirada del feminisme que posa la vida al centre de l'economia. L'economia ha de servir per solucionar les necessitats de les persones de la seva vida, del seu dia a dia.” (Dolors Frigola)

Podem concloure que d'acord amb aquesta matriu, l'OAT com a política pública, compliria en gran part els criteris per a concloure que si aquesta es desenvolupa tal com l'han defensada els moviments socials de la ciutat, estariem avançant cap a un model transformador i alternatiu de societat, en clau de recuperació de sobirania.

5. Conclusions i consideracions finals

Un cop realitzat l'estudi de cas de l'OAT, la principal reflexió gira entorn d'una qüestió clau i que ha anat sorgint al llarg de l'anàlisi, i aquesta és: com un òrgan de gestió comunitària com l'OAT encaixa dins l'organigrama institucional municipal? La conclusió és que no hi encaixa, i no ho fa perquè no hi ha encara una cultura política institucional receptiva a aquest control públic i perquè tampoc no existeix una arquitectura institucional i legislació que ho facilitin. Es confirma que les velles formes de governança no són un format adequat a la coproducció de polítiques públiques. Cal, doncs, avançar en propostes que incorporin canvis en els reglaments de participació per tal d'incloure la perspectiva de la coproducció i cogestió de serveis i polítiques públiques, així com construir nous relats que ajudin a canviar l'actual cultura política recelosa davant aquests tipus d'innovacions.

La continuïtat d'aquest encaix difícil entre una voluntat de control popular i una voluntat de gestió més gerencial, dependrà dels equilibris polítics dins del consistori i de la capacitat dels moviments de defensar el model, ja que des del govern no es comparteix del tot - s'aposta per un model assimilable als consells de participació existents- i el que es fa és tolerar-ho en aquesta fase inicial a l'expectativa de veure'n l'evolució.

També és cert que la gestió de l'aigua és un tema molt complex i el nivell de coneixement que requereix és molt alt; això fa que sigui un espai de participació que necessita una ciutadania molt empoderada i formada i l'existència d'una xarxa molt potent en l'àmbit associatiu i acadèmic, la qual cosa genera un repte molt gran a l'OAT. La continuïtat de l'OAT ara mateix passa per una convicció forta dels seus promotors i per la percepció per part dels principals agents que allà hi ha un terreny de joc polític, d'on per ara ningú vol desertar del tot. Aquest fet demostra que es fa difícil transitar cap a aquests models sense un empoderament ciutadà previ.

La TA ha fet una transició per passar de ser un moviment social que es movia en l'espai del conflicte a formar part d'un òrgan dins l'arquitectura institucional i que ha de treballar en l'àmbit del consens. Aquesta transició requereix un canvi en el fons i les formes, de la protesta a la concertació, que no sempre és fàcil i no sempre els moviments socials volen o poden. Per tant, hi ha un dilema des de la perspectiva dels moviments socials entorn d'aquest tipus de gestió comunitària, i que cal tenir en compte a l'hora de fer el salt, i és si aquest afavoreix o perjudica els objectius de transformació, tenint en compte les pròpies capacitats i responent a la pregunta: on som més útils per als nostres objectius, dins o fora de la institució?

En tot cas, cal valorar l'OAT com una experiència a tenir en compte, referencial i innovadora pel que fa a la gestió comunitària de l'aigua. Difícilment reproduïble perquè es dona en un context molt concret, però sí inspiradora. Inspiradora perquè avança en la recuperació de sobirania i la gestió col·lectiva i el control popular del bé comú.

Aquest estudi s'ha fet en un moment complicat per poder extreure'n gaires conclusions. Ens hem trobat enmig d'un canvi de mandat en l'àmbit municipal i, a més, l'OAT es troba en un moment molt embrionari que dificulta tenir-ne una visió amb perspectiva d'èxits i fracassos, encerts i errors. Així doncs, val la pena fer-ne un seguiment i que a mig termini es pugui tornar a investigar aquest fenomen.

Alguns d'aquests interrogants a resoldre en un futur són els mateixos que proposava Quim Brugué: qui hi guanya, qui hi perd, com es distribueixen els recursos, com es transformen les relacions de poder, com es prenen les decisions, a qui beneficien i quin grau de legitimitat tenen.

6. Bibliografia

Articles:

- Anaïs Varo Barranco (2018). "Participación y gestión local del agua en la Catalunya urbana: una mirada crítica = Participation and local water management in urban Catalonia: a critical view (in Spanish)." Cuadernos de Trabajo de la Red WATERLAT-GOBACIT 5: 42-67.
- Arnstein, S. (1969) "A ladder of citizen participation". Journal of the American Institute of Planners, núm. 35, p. 216-224. Recuperat el 10/04/2019 en: <http://www.participatorymethods.org/sites/participatorymethods.org/files/Arnstein%20ladder%201969.pdf>
- Brugué, Q., Canal, R. y Paya, P. (2015) "Inteligencia administrativa para abordar problemas malditos", Gestions y Políticas Públicas, volumen XXIV, nº1, pp. 85-138.
- Brugué, Q. (2009) "Una administración que habla es una administración que piensa: de la gestión pública a la administración deliberativa". En *Participación ciudadana para una administración deliberativa*, I. Celaya (ed.), Zaragoza Gobierno de Aragón.
- Castro, M., Martínez, M. (2016). No hay participación sin redistribución del poder. *Diagonal Periódico*. Recuperado el 16/04/2019: <https://www.diagonalperiodico.net/movimientos/30226-no-hay-participacion-sin-redistribucion-del-poder.html>
- De la Maza Escobar, Gonzalo Antonio. (2010) Construcción democrática, participación ciudadana y políticas públicas en Chile. Department of Languages and Cultures of Latin America, Faculty of Humanities, Leiden University. Recuperado el 20/03/17 en: <https://openaccess.leidenuniv.nl/handle/1887/15360>
- Ojeda, H., Urbano, X. (2017). Cultura i gestió comunitària. Públic significa "de la comunitat", no "del govern". Recuperat el 17/04/2019 <https://espaifabrica.cat/cultura-i-gestio-comunitaria-publicsignifica-de-la-comunitat-no-del-govern-2/>

Llibres:

- BISQUERRA, R. i SABARIEGI, M. (2014) *Metodología de la investigación educativa*. La muralla.
- FEDERICI, S. (2018). *Tornar a encantar el món. El feminisme i la política dels comuns*. Tigre de Paper: Manresa.
- LEBOWITZ, M. (2014). *L'alternativa socialista. El veritable desenvolupament humà*. Col·lecció Llevat. Edicions del 1979, Barcelona.
- PARÉS, M (2009). *Participación y calidad democrática: evaluando las nuevas formas de democracia participativa*. Barcelona: Ariel.

- SUBIRATS, J. (2011). *Otra sociedad, ¿otra política? Del no nos representa a la democracia de lo común*. Icaria: Barcelona.
- VV.AA. (2013). *Sobiranes. Una proposta contra el Capitalisme*. Barcelona: Espai Fàbrica.

7. Annexes

Entrevista Juan Martínez

Perquè la teva vinculació amb la lluita per la recuperació de l'aigua i introduir la perspectiva de la participació en la gestió?

Bé... això és un tema d'història, d'alguna manera el meu àmbit d'activitat i de treball ha estat sempre el de la universitat, dintre la universitat he intentat treballar i he estat dintre el departament d'enginyeria elèctrica però sempre he tingut un peu... he estat vinculat a la Càtedra UNESCO de la sostenibilitat, per tant el tema de la sostenibilitat ha estat una constant a la meua vida, des dels setze anys que estic treballant en moviments socials, o sigui totes les batalles des de la clandestinitat del 75 fins ara les he viscut bastant. No dic totes... però sí que dintre del meu àmbit.

Aquí a Terrassa?

A Terrassa, Barcelona, perquè clar, les lluites sempre estan connectades, i Barcelona és un centre. I aquesta és la connexió. A Terrassa, fa 8 anys, 8-9 anys vam posar en marxa un grup de treball, un grup que es deia el GEPENAT, Grup per la Protecció dels Espais Naturals de Terrassa, i vam posar sobre la taula, a la campanya electoral de fa 8 anys, un projecte, que era el projecte de recuperació de l'anella verda de la ciutat, i aquest projecte d'anella verda va ser segurament una experiència de participació i col·laboració entre l'administració, els grups polítics i els moviments socials molt potent, que va durar 4 anys, que és el que es va trigar en...una mica en redactar el pla especial de regulació de tot l'espai... de fet, tot el tema legal va ser molt més complicat del que pensàvem perquè va implicar la remodelació del POUM de la ciutat i això va donar lloc a tot un, tota l'àrea diríem de territori i urbanisme que coneixia molt bé la ciutat en l'àmbit urbà quan va trepitjar el que havia darrere que és aquests espais oberts que es diuen, clar quan trepitges a allà és un món molt desconegut i regular, tot això va ser molt més complicat del que es pensava i de fet aquest mes el ple municipal fa l'aprovació no definitiva si no és perquè l'aprovació definitiva la fa la generalitat, però es fa l'aprovació final per part de l'ajuntament. O sigui, el pla especial queda aprovat en un procés de regulació que ha estat molt complicat a nivell de municipal però que és també un referent a nivell de Catalunya. Perquè ha fet que tota la comissió, les comissions de la generalitat haguessin de fer un esforç de clarificació de com regular les coses que hi ha allà, i ha estat una experiència molt valuosa. Aquest projecte camina, però a la legislatura passada, de fet el 2013 es va crear la Taula de l'aigua pensant que en el 2016 s'acabava la concessió i va començar la lluita per la recuperació i de fet, en paral·lel es va crear tot un enxarxament del moviment social de la ciutat a través del Consell d'entitats i del Parlament Ciutadà que també ha fet de recolzament a tot aquest projecte. O sigui aquest projecte, al darrere hi ha un moviment social molt potent de la ciutat que enxarxa a gran part de tot el moviment. I una mica d'aquí és d'on ve.

Com t'impliquen i com es desenvolupa aquesta lluita?

Bé, s'ha estat treballant moltíssim en tot lo que és ... bàsicament campanyes de difusió, campanyes de construcció de projecte, de construcció de coneixement, de proposta. Es va fer una recollida de signatures de gaire bé 9000 signatures, que per el que és la ciutat va ser important, es van redactar documents molt potents sobre el procés de re-municipalització a la ciutat i les propostes que fèiem, que són documents que pots baixar-te i que estan a disposició perquè estan penjats al web i de fet són material que fa servir tothom, són materials que sobre el concepte de re-municipalització, les motivacions, els perquès, les demandes...estan molt recollides allà. Aquest document va ser molt important, es va fer campanyes i actes per tot arreu, reunions... milers, es va propiciar també una aliança amb els grups polítics afins al procés de re-municipalització, que va donar peu a un canvi de posició del PSC, que era al govern, que en principi era reaci, però amb tot aquest procés va donar la volta i es va sumar a aquest procés de re-municipalització, amb la qual cosa la correlació de forces al Ple municipal era de 20 a 27, o sigui 20 a favor i 27, per tant això va ser clau, aquest canvi de postura del PSC.

Veu comentar que en el procés va haver-hi la caiguda d'un alcalde oi?

Sí l'alcalde Ballart va plegar perquè no va resistir les pressions del bloc dels actors econòmics de la ciutat, dels lobbys econòmics, de la pròpia estructura del PSC, de l'executiva unes pressions...va ser molt desagradable i va arribar un moment que també la situació personal era bastant inaguantable i va

dimitir.

Es va fer també el 2016, tota una tardor podríem dir, perquè va ser tot un pla de debat social que va ocupar tota la tardor, va ser des de setembre a octubre, es va començar a dissenyar al juny-juliol, i des del setembre-octubre fins al desembre van haver actes cada mes, cada 20 dies, cada quinze dies hi havien actes relacionats amb el debat del tema de l'aigua. Amb un acord de col·laboració entre ciutat, grups polítics i moviments socials, era un debat integrat i això ha estat molt fort, molt potent, aquesta col·laboració. De fet s'han estat fent reunions continuades sempre entre govern, grups polítics i moviments socials i aquí és on s'ha estat quallant una mica tot el com fer-ho.

Creus que hi ha alguns condicionants a Terrassa que fan que hagi passat aquí, com un cas paradigmàtic no? No hi ha processos similars a altres ciutats.

Han coincidit coses.

Suposo que ha coincidit amb el venciment de la licitació que segurament fa que hagueu vist una oportunitat? Aquest és un factor determinant.

L'existència d'un moviment social articulat què es pren això com un eix de treball comú, perquè hi ha la Taula de l'aigua i la Taula de l'aigua és la que tira. Però tot el moviment fa uns debats i fa d'aquest tema bandera. O sigui, és un tema perquè s'entén que els drets són de tothom i tothom està a favor. O sigui, que aquest enxarxament que s'ha fet reforça totes les lluites, perquè li dona visibilitat, li dona recolzament, perquè el que treballa en vivenda o el que treballa en Drets Humans, o treballa tal, al final tu estàs al teu sector però no vol dir que els altres no siguin teus. O sigui que aquest enxarxament és el que dona força i també la conjuntura política que hi ha de la correlació de forces, què fa possible això. Però ha estat una batalla duríssima contra els interessos de la companyia i tots els lobbys econòmics de la ciutat.

On assenyalaries els conflictes?

Clar, és que el propi fet de plantejar-te una recuperació d'un servei com l'aigua que estava privatitzat des de l'any 41, i abans era més o menys... hi havia els interessos econòmics també, hi havia una empresa que no era una SA, però més o menys. I el tema de l'aigua a la ciutat aquest Consorci, no? Aquesta empresa està dintre de tots els lobbys i els teixits econòmics de la ciutat perquè no només gestiona aigua, és un consorci que té interessos immobiliaris, que té moltes altres coses, que està molt implicada en tot el lobby econòmic. De fet, també gestiona l'aigua de Matadepera, de Viladecavalls, d'Ullastrell, de Rubí, les Fonts, o sigui que són un conglomerat econòmic molt potent i està associat a Agbar. I per tant qui tenim davant és Agbar. I...el conflicte és aquest, o sigui ha estat bàsicament aquest. Hi ha hagut debat polític. Debat polític, bàsicament amb grups polítics que estan més que per una recuperació d'un servei...per una...bé, defensen els interessos que defensen. I per tant estan per una gestió privada, i que això sigui el mercat qui ho reguli. Aquí hi ha hagut moltes tensions, però ha estat la majoria que ha decantat cap aquí, però l'enfrontament amb els interessos econòmics i amb la companyia negant informació bàsica, posant pals a les rodes per entorpir, aquest procés de recuperació, o sigui... la recuperació té un nivell de complexitat brutal. El tema de l'aigua és brutal, el que implica. I clar el coneixement el tenen, la informació d'una empresa és privada, per tant no te la tenen perquè donar i els conflictes han estat aquests sempre. I no s'ha arribat a un pacte de transició que hagués fet possible una transició una mica pacífica, no amb una guerra oberta com va passar a Valladolid. Sí no que va ser una transició una mica pacífica, això té costos, però dona temps, també...O sigui una cosa és quan tu et plantes recuperar el servei, una cosa és la recuperació legal del servei, ara és propietat teva, l'altre és la recuperació del coneixement, o sigui que tu t'apropiïs del coneixement del servei, això requereix temps. I aquests contractes donen aquest temps perquè això es pugui fer i això són quatre o cinc anys, més o menys. I una mica s'està treballant en aquesta direcció. I l'altre és la recuperació cultural. Que tu com a ciutat, com a àmbit polític, ciutadà i social entenguis que aquest és un servei públic i que tu formes part d'ell. O sigui, és aquest concepte de gestió més comunitària. Aquest sentit, construir aquesta cultura, això és molt més complicat encara. És així.

S'opta per una empresa pública. Van sorgir idees de fer una cooperativa o la idea estava clara? T'ho dic fent el símil amb l'exemple de la Comunitat Minera Olesana, que té les seves peculiaritats i mancances, però...

Sempre es va optar per una gestió pública, o sigui una gestió cooperativa no deixa de ser un model de

gestió privada en règim de cooperativa, però al final té uns propietaris, uns accionistes...L'altra manera és com fas servir això. I a això, a arribar aquí no pots arribar per altre via que per un concurs de concessió, i aleshores la cooperativa és un ens que pot optar a aquest, si algú és capaç de liderar aquesta proposta, tenint els grups d'interès que hi ha. És un tema que és molt complex i el que es va mirar és que dins del marc legal que hi ha, quines modalitats de gestió pública hi ha. I dels diferents models que hi ha es va optar per un model que és un híbrid. Perquè hi ha la gestió pública directa des del propi àmbit de gestió del medi ambient, de territori... Hi ha la possibilitat de crear un àmbit específic, un òrgan de gestió dintre de tota l'estructura municipal encarregat d'això però em...dintre de tot el paraigua municipal, del pressupost municipal. Després hi ha aquestes entitats públiques empresarials que és la EPEL, que és un model que introdueix dret públic i algunes coses de dret privat i aleshores és un híbrid que et dóna marge perquè tens un NIF propi, un compte propi i aleshores això et dóna una independència econòmica que facilita aquesta gestió i també el tema de l'endeutament municipal, hi ha totes unes possibilitats. Clar, des del servei del propi ajuntament, la gestió d'un servei com aquest es pensava que s'ha de fer des d'un àmbit específic creat per fer això, amb competències per poder-ho fer i per prendre decisions, per gestionar econòmicament, finançament. I després hi ha la societat mercantil que és la que es regeix pel dret privat. Pràcticament. Que és l'altre model. Aleshores el tema de tot això era, que hi havia un consens, un cert consens dins de l'àmbit municipal dels grups polítics, que és el que marca la llei, o sigui que tu has modelitzar totes les formes possibles i tu no pots optar per una gestió pública si no demostres que és la millor. Què és la millor des del punt de vista d'eficiència econòmica. I aquesta modelització es va sortir, es va fer, es van exposar tots els models possibles i ...al final es va decantar tot cap al model que s'ha posat en marxa, que és d'una EPEL.

Pel què fa la participació, en la gestió de l'aigua com creus que hauria de ser i perquè creus que és important?

Nosaltres entenem, sempre hem entès que la gestió pública d'un servei no és suficient garantia de transparència i qualitat, i d'eficàcia i transparència. Sempre hem cregut que la població, la societat civil, és corresponsable d'això i té el deure de fiscalitzar, de controlar, d'empoderar-se del servei... i és una mica el resultat de tot aquest procés, dintre d'un marc d'enteniment, d'enteniment amb el govern i enteniment amb els grups polítics, i ens ha semblat que l'instrument més eficaç per poder fer aquestes tasques, no només de control sinó que va bastant més enllà, perquè té una responsabilitat de proposta i de concertació de propostes, perquè... és un entorn on tens el govern, els grups polítics, tens els actors econòmics, tens els tècnics, tens els moviments socials, tens els àmbits acadèmics, de la universitat. O sigui, és un espai únic per poder concertar solucions viables, raonables i es va optar per apostar per un model d'aquest. Què és complex perquè és un híbrid entre un instrument municipal però amb unes qualitats que dintre d'una estructura municipal i jeràrquica des del punt de vista de la responsabilitat encaixa molt malament, perquè clar, quan tu declares que l'observatori ha de ser un òrgan autònom i ha de treballar des de l'autonomia, això dintre d'un àmbit regularitzat municipal no s'entén que significa autonomia perquè les responsabilitats són jeràrquiques i al final, algú, un polític ha de donar comptes del que passa dintre de l'ajuntament. Aquest encaix requereix una certa cultura diferent a l'àmbit polític a l'àmbit social, perquè des de la societat també hem d'entendre on estem i que les coses no funcionen de manera assembleària com ens agrada sinó que hi ha uns procediments de funcionament i hi ha una responsabilitat i una corresponsabilitat amb el que es fa i amb el que es proposa i per tant les coses s'han de treballar seriosament, que no vull dir que no es treballin seriosament des dels moviments, però hi ha unes formes de funcionar que han de ser diferents. I això s'ha d'entendre, i a nivell de compromís i d'implicació i d'assumpció de responsabilitats també ha d'anar una mica diferent, i l'Ajuntament també ha d'entendre que no té el control, i clar, no tenir el control d'un espai com aquest, per a un ajuntament, empassar-se això en l'àmbit polític és molt complicat, és molt difícil, perquè clar, és un instrument municipal que et pot posar en qüestió, i aquí hi ha hagut una batalla brutal pels temes claus que han de determinar aquesta independència, hi ha una batalla encara no resolta del tot perquè l'única manera que estigués resolta és dir: 'no, no, l'observatori és un òrgan independent', vol dir que té un NIF propi i una responsabilitat pròpia, però clar, aleshores estàs fora, no estàs dintre de l'ajuntament i aquesta capacitat de concertació potser la perds, aleshores és un joc de tensions.

Dintre del reglament de participació de Terrassa no hi ha enlloc on es reculli una possibilitat d'aquest

estil i que es reguli d'alguna manera? O és nou i no hi ha un encaix?

No, en el reglament de participació hi ha uns instruments creats que no són aquests, que d'alguna manera l'àmbit de govern sempre ha intentat caminar cap a un Consell municipal, perquè està reglamentat però el reglament de l'Observatori comença agafant-se a una frase que hi ha a la introducció del Reglament de participació que diu: 'entre d'altres els instruments de participació són aquests'. O sigui, aquest és un dels 'entre d'altres'. És a dir estem creant un nou òrgan de participació dintre la ciutat que a més trenca tot el sistema de participació, o sigui queda descol·locat tot el Reglament de participació.

Entra dins la lògica de l'àmbit de la col·laboració i la cogestió entre institució i societat civil fer polítiques públiques, no?

És un instrument, per nosaltres... aquí tenim una diferència. L'àmbit polític i de govern sempre fan servir la paraula participació, perquè és una paraula perfectament encaixada en tot el marc legal. En la legislació si tu parles de participació tothom entén clarament de què parla, la paraula participació, ai! la paraula col·laboració dintre del marc legal no existeix. Tu vas al ROM, el reglament orgànic municipal, i poses: col·laboració. I dius, ostres! Que un ajuntament no tingui un principi bàsic que és el de funcionar des de la col·laboració, com a instrument bàsic d'articulació i de construcció d'acords a nivell de ciutat, no existeix, no existeix aquesta paraula. I clar, nosaltres diem que aquest és un instrument per la col·laboració, però ningú entén el que diem. Perquè aquesta paraula no s'entén des de dintre, des d'un punt de vista legal que significa col·laborar, i per tant estem trencant també els discursos i les paraules i... hem de proposar noves paraules i donar-li nous significats i construir el significat d'aquestes paraules, i és una mica el que estem fent, construir el concepte de col·laboració dintre d'un marc diríem municipal i estem introduint conceptes ara... ahir teníem una reunió dintre d'aquest òrgan polític de govern de la taula de l'aigua perquè tenim un ordre del dia que vam fer a la tardor, fa 4 o 5 mesos i aquest ordre del dia té com tres apartats i hem treballat el primer que era una mica la posta en marxa de la constitució de l'observatori, el Reglament, tot això, la part més constitutiva del pla de treball. Que és amb el que estem ara. I hi ha una tercera part que és la governança de l'aigua. I encara tenim que pensar si aquest instrument ja està funcionant, ja està operatiu, però encara hem de pensar això de la governança de l'aigua a la ciutat, què significa? Com es fa? O sigui, vull dir, aquí tenim el propi govern, tenim l'àrea de territori dintre de l'ajuntament, tenim TAIGUA que és l'empresa que gestiona el servei, tenim l'Observatori... quin rol juga cadascuna d'aquestes peces en la presa de decisions?, perquè al final qui pren decisions és el Ple, com s'articula això, tenim un dibuixet que diu: aquí està el govern, aquí està TAIGUA, aquí està la societat, i l'Observatori està aquí al mig, vol dir que està al mig, està al mig de la governança, però no tenim decidit com s'articula això, com funciona, com es transmet la informació, quin rol juga, com participa en la presa de decisions? O sigui, que una mica sí que es fa perquè les pròpies funcions i les pròpies competències de l'Observatori ja diuen molt d'això, però aquest debat el volem tenir concretant una mica.. una reflexió política sobre aquesta dimensió que no hem fet, el pensar. Hem pensat com crear aquest instrument per fer què? i amb això ens hem posat d'acord. Però el tema de la governança, si entenem quina es la responsabilitat de cadascú i el rol de cadascú, és dir la presència de l'Observatori aquí dintre i la presència d'una empresa pública com TAIGUA. Això és una situació nova, no que l'ajuntament ha de pensar com farà que totes aquestes peces encaixin amb un procés de presa de decisions i això s'ha de pensar i de fet en la reunió d'ahir deien: 'Ecolteu, és que estem en campanya electoral, ens queden 15 dies, 20 dies, un mes'. Clar, a vosaltres us queda un mes, però els grups polítics estaran després, i nosaltres venim des de 4 anys de treball conjunt, tanquem bé aquest procés. És possible que res del que discutim sigui decisiu perquè és una reflexió que és molt important que la fem, perquè les persones que han participat en aquets processos, com pensem això? I segurament tancarem amb unes reflexions que no seran vinculants i segurament tornant de les eleccions, o tornant de l'estiu pràcticament, quan tinguem un govern constituït tindrem que començar de nou a reconstruir aquest procés de diàleg. Perquè també és molt important pensar si aquest procés de diàleg més enllà de l'Observatori ha d'existir. I aquest tema ells no ho tenen gens clar perquè ja hi ha l'instrument i és l'instrument de mediació amb tot el...i per tant aquesta dinàmica de govern, grups polítics i societat civil els descol·loca molt. Perquè a més els grups polítics, ells tenen la seva dinàmica entre govern i grups de tenir-los a ratlla, tenir-los desinformats i controlar el procés de presa de decisions. És com ha funcionat sempre això. Els grups polítics ara juguen un paper perquè estan asseguts a una taula amb el govern i la societat civil i tenen un protagonisme, que clar, nosaltres en aquest cas, qui convoca les reunions és la

Taula de l'aigua i qui posa l'ordre del dia a la taula és la Taula de l'aigua i per tant això dóna un joc que clar... el govern entrar aquí és molt enriquidor, perquè ells ho fan perquè a vegades veus que hi ha la reunió i ve tot el staff tècnic, o sigui ve el regidor, ve el director de l'àrea de territori, venen els tècnics principals...o sigui, que vol dir que ells troben que és una reunió on s'està fent política i on s'estan marcant pautes que és molt important, i clar la continuïtat d'aquest espai o no ara està...

Sí, ara et volia preguntar de fet cap a on veies que caminava l'Observatori.

Sí, doncs, de cara al futur (riure) O sigui, sincerament, o sigui el projecte de treball és brutal. El Pla de Treball és engrescador, és molt potent. Per nosaltres, l'Observatori és un instrument que per si mateix està buit, i nosaltres el que tenim darrere, el que estem construint al darrere de l'Observatori són tres motors, que són tres motors que han de fer funcionar l'Observatori.

Quan dius nosaltres, qui vols dir?

Nosaltres? A veure...(riures) La Taula de l'Aigua.

Ah, val, val... m'he liat, perdona.

La Taula des de... arribats aquí, diem: el nostre objectiu quin era? Recuperar els serveis. Val. Ara tenim objectius nous? Doncs sí, clar, tenim objectius nous. És controlar el servei. Crear cultura de l'aigua, crear una nova cultura de l'aigua i participar en la governança de l'aigua. Val, tenim coses a fer. Aquestes coses les podem fer amb l'estructura que teníem? No. Perquè allò era un grupet de...un "comando guerrillero", d'aquests per fer merder, per fer propostes, i ara estem gestionant un servei, hem de fer propostes polítiques...i clar, necessitem un nivell de coneixement i de tal... que no... Aleshores la Taula es desdobra en quatre àmbits de treball. Un es diu Taula Recerca, que és un enxarxament del món acadèmic i del món de la recerca i del coneixement. L'altre és diu Taula Educació que pretén ser un enxarxament del món educatiu, dels professors. L'altre és una Taula Entitats que és un enxarxament d'entitats. Que aquests tres entenem que són els motors. Si això funciona, funcionarà l'Observatori, si això no funciona, l'Observatori serà un ens que... I hi ha una quarta Taula, que és el que en diem Taula Permanent, que és l'espai més d'interacció política, que és la Taula vella, la Taula vella...tots els espais són oberts, qualsevol pots estar a qualsevol espai, qualsevol que vulgui treballar. Però aquesta taula més permanent és aquesta Taula d'interacció. I aquí hi ha poqueta gent perquè a més és un pou de treball brutal, i aquí la gent, hi ha gent que ha arribat amb bona fe, s'ha posat a allà, però és que la dinàmica de treball i la dinàmica d'interacció i la dinàmica de temes oberts per tot arreu fa que qualsevol ho tingui molt complicat per seguir la dinàmica. La velocitat que porta tot no pots parar-te. I necessitem gent allà, i necessitem gent col·laborant, participant. Ens fa falta però tenim el problema de què maltractem a la gent. Quan ve algú o sigui no pot, no pot i tenim un problema greu d'això.... i l'esperança és que aquestes enxarxes rutllin, que funcionin...i facin de motor i facin el seu treball, i l'Observatori camini. Tothom té esperances que això sigui, però estem en un experiment. És un experiment. És un experiment nou d'empoderament que dóna lloc a una capacitat però has de ser capaç d'estar a l'alçada i de mobilitzar els recursos i els forces per fer això, i el que estem és treballant l'enxarxament aquest. Aquest enxarxament d'aprofitar recursos, el tema de... el tema de tesis, el tema de treballs de màster, de treballs de grau, de connexió d'unes coses amb tutorització a les escoles... o sigui fer tota una trama d'aprofitar recursos humans dintre del món acadèmic de la universitat i orientar-los cap a un front de treball que sigui profitós. I necessitem gent que vingui a fer el seu treball de màster, les seves pràctiques... en un front de guerra, en un front de guerra.

Ara m'he motivat més.

(Riures)

Clar, és això, no? O sigui, és un experiment que pot sortir bé o malament. Tot depèn que trobem la clau per connectar coses i reunir recursos i forces i motivació. I no se, és interessant jo penso...

Perquè un espai com l'Observatori de l'Aigua es podria imaginar en altres àmbits dins del que és la governança de Terrassa?

De fet ja està passant, ja està passant això...el propi govern. El que passa és que és un projecte que a nosaltres ens dóna molta por el replicar-lo, perquè al replicar-lo si no estàs a l'alçada, pots degradar la imatge de l'Observatori. Però l'ajuntament el que està veient és que l'Observatori té una capacitat "d'enganxe", que ara el que fa és, i des del moviment i des dels moviments socials també es reclama perquè els instruments que preveu el Reglament de participació estan una mica obsolets i qüestionats per tothom i clar, aquest procés d'empoderament també des de l'àmbit polític agrada. Es veu com positiu. Però ara s'està parlant de l'observatori dels residus, de l'observatori de la contractació pública, o

sigui... però, clar això obre portes, però s'ha de tenir molt clar i això a vegades des dels municipis costa molt que d'entendre que és un observatori. De fet hem arribat aquí i per mi, o sigui és molt interessant el projecte al que hem arribat, perquè de fet va ser la proposta una mica nostra, però tenim un observatori que és un híbrid. És un híbrid entre el que és un òrgan de concertació i el que és un Observatori, que és un instrument per la creació de coneixement, o sigui és un instrument bàsicament de recerca. És un híbrid. O sigui, ha sortit aquest híbrid que és el que es va proposar des del Parlament Ciutadà a proposta de la Taula de l'Aigua, però que és el que ha de ser també. Entenem que és el que ha de ser també: un instrument de participació i de recollir des de tots aquest actors. Però és un Observatori una mica anòmal, amb el que seria un observatori dedicat a l'estudi. Però cal, és un instrument per fer política, és un instrument polític. No sé. És això. Estem innovant. Estem intentant fer un no sé... a veure per on sortim. Però és interessant.

Em pots aclarir que és el Parlament Ciutadà?

El 2015, es va pensar a nivell de ciutat dintre del marc aquest del Procés Constituent. Bàsicament era gent que estava dintre del Procés Constituent, però que no vam... o sigui, érem una mica discrepant sobre el funcionament del PC, en el sentit que sempre nosaltres enteníem que el PC s'ha de fer per baix, i no ha de ser un instrument polític de concentració amb altres forces polítiques i de construir com xarxa. Ho enteníem com un procés i com una eina en què la seva força estava en fer propostes a la base i canviar coses a baix, no? i aleshores des d'aquest instrument es va fer una reflexió de com avançar cap a un procés d'empoderament dins de la ciutat, que és això i de com es podia fer. I es van fer una jornada, unes jornades de reflexió amb entitats i amb tothom que va voler vindre... I des d'aquí es van proposar eines de treball comunes i una era el Consell d'Entitats, que aquest Consell d'entitats ho definíem més que com un instrument de coordinació, com un instrument d'activació d'això que es diu 'la intel·ligència col·laborativa', si tu ets capaç de col·laborar potser trobes coses que d'altra manera no trobaràs. I es proposava després un instrument molt més ampli de presa de decisions a nivell social no? Però no era (interrupció)

Aquest instrument que això es definia com un espai, que això ha costat molt que s'entengués per molta gent, perquè una cosa és l'espai diríem de... treball permanent, que en aquest cas era el Consell d'Entitats i el Parlament era un instrument puntual de presa de decisions que es reuneix per... i té tota una regulació de funcionament, en el sentit de les coses que aprova, perquè és un instrument per aprovar coses, i tot això... hi havia també allò que es deia l'escola d'empoderament que aquest no l'hem posat en marxa però era una dinàmica de tal...hi ha altres instruments que no s'han aconseguit posar en marxa, però bé, i aquests dos instruments estan funcionant. De fet i a nivell de ciutat ha activat o ha redefinit el treball de les entitats en relació a l'Ajuntament i en relació a tothom perquè clar hi ha una articulació. I de fet el gener del 2016 el Parlament, que era la primera vegada que es reunia, el que tenia... hi havia tres mocions presentades, que a més el tema era l'aigua i les propostes les presentava la Taula de l'Aigua. I així va néixer. I les tres mocions que es van aprovar, bé eren dues mocions i una crida. Les dues mocions era, una moció sobre el model de gestió del servei, el procés de recuperació i la proposta ciutadana entorn això i l'altre eren...i que aquí incloïa el tema de l'Observatori com a instrument de control social i tal, i després hi havia una altra moció sobre els principis de l'aigua, els objectius i els principis de l'aigua de la ciutat, que són exactament els 13 principis que estan al preàmbul del reglament de l'Observatori. L'Observatori està per complir aquests principis, o sigui que al darrere d'això hi havia tot aquest treball que et dic de pensar com han de ser les coses perquè eren propostes absolutament raonables, que es van acordar amb el govern, amb els grups polítics o sigui que això obre tot un procés. I el Parlament, el gener, l'any passat es va reunir també. Es van fer dues jornades preparatòries: una sobre drets i l'altra sobre democràcia. Dues jornades i d'aquí van sortir sis mocions que van anar al Parlament a debatre's. I es van aprovar i ara s'han estat els últims sis o set mesos presentant les mocions al Ple Municipal de l'Ajuntament. Clar, ara el Parlament Ciutadà és un instrument creat per la ciutadania, que de fet cada vegada més el propi govern i els propis grups polítics prenen en consideració. Però és un instrument que no és un instrument de treball, és un instrument de presa de decisions des del ciutadà, de presa d'acords, del que voldrem. Ah, i la tercera moció que es va presentar el gener del 2016 que era una crida, era la convocatòria de la manifestació per l'aigua pública a la ciutat. Que és una manifestació que segurament imatges has vist. Aquesta convocatòria es va fer de manera unitària des del Parlament Ciutadà. I això fa que clar, tu veus la manifestació i dius ostres estan els iaioflautes amb les seves samarretes, la marea groga de l'ensenyament, la PAH, o sigui això és la força

que et dona un moviment així, no?

Molt bé, molt interessant. Moltes gràcies.

Aquí ens tens.

Entrevista Marc Armengol i Marc Cadevall

Quin va ser el teu paper i el vostre posicionament en el procés de re-municipalització?

Marc (polític): Des d'un besant polític i emmarcat a Terrassa, eh! I parlant com a representant polític del PSC. Nosaltres no portàvem al programa electoral d'aquest passat mandat cap posicionament en referència a la gestió de l'aigua. Ara no recordo en quins termes. Però no ens vam mullar, per dir-ho d'alguna manera. No era un dels objectius principals i no en fèiem bandera d'aquest tema. Més aviat veníem d'una posició més pragmàtica, veníem de...bé, de ser govern i per tant: ho hem d'estudiar. Ho hem d'estudiar, sabem que s'acaba una concessió. I per tant doncs haurem de veure. Això com a punt de partida, a llavors ens vam trobar amb unes reaccions i ens vam trobar amb un Ple de l'Ajuntament absolutament fragmentat, és a dir, vam passar de 4 partits a 7. Molts partits nous, molts regidors nous. I sí que és veritat que hi havia un govern amb minoria. I sí que és veritat que hi havia partits d'esquerra i extrema esquerra que d'aquest tema en feien bandera, en feien bandera i ens el van posar sobre la taula. I aquí entre una mica l'estratègia política, les negociacions, que si aquest, si tal, les majories....bé. I a partir d'aquí doncs es va anar, el PSC que era l'equip de govern, doncs va anar derivant cap a la decisió de municipalitzar. Aquest va ser una mica el punt de partida. L'origen de tot plegat. Ens vam anar ressituant, pressionats per grups municipals com Terrassa en Comú que eren la segona força, Esquerra Republicana tercera força, clar, la CUP també "apretava" molt, perquè tots aquests també es miraven la CUP de reüll. Per tant, doncs, ens vam trobar que hi havia una majoria que apostava per la gestió directa del servei i que o ens posàvem amb aquesta majoria o fèiem majoria amb uns altres que bàsicament eren partits de dretes que deien no, no, que deien directament que no, que la gestió havia de continuar sent indirecte i altres que deien que una mica...i a més a més hi havia tot de factors externs també, de l'empresa, de l'actual concessionària, que va fer una aposta, o va tenir un posicionament de partida erroni. O sigui, va estar fent una estratègia errònia total. Posa sobre la taula una mena de pacte, li deia a l'ajuntament: escolta, no, fem una empresa mixta eh?, nosaltres tindrem el 51%, vosaltres tindreu no sé què... però clar, això també la llei no ens ho permet. O sigui, van fer una proposta que sobre la taula que si vas a concurs...escolta, vosaltres esteu proposant una cosa que és il·legal. I a partir d'aquí es va anar emmerdant tot.

Marc (tècnic): Es situava la qüestió en termes de la necessària anàlisi participativa. Sí, que el plantejament era nou model que s'havia d'estudiar i s'havia de veure quin era el més convenient des de molts punts de vista i a més a més amb la participació de la ciutadania.

Marc (tècnic): Al final políticament es conforma aquesta majoria de 21 regidors a favor, però que ens ha costat un esforç, diguem-ne, titànic. És a dir, ha sigut un projecte... que en si ja era un projecte complex i important, però que políticament s'ha hagut de treballar molt per aconseguir aquests suports amplis. Des de la perspectiva més tècnica, és un procés diguem-ne que... és un procés natural. S'acabava un contracte, de 75 anys i per tant des d'un punt de vista tècnic i independentment de les instruccions que hi hagués d'orientació política, doncs era un expedient que s'havia d'afrontar. De fet en portàvem anys treballant des del 2001, hi ha un conveni del 2001, quinze anys abans que ja es començava a preveure com acabaria tot això de la concessió aquesta de 75 anys. I els 2012, 13, 14 al mandat passat anterior ja

es fan els primers estudis de detall etcètera... I des del punt de vista tècnic, penso que políticament també es recull molt clarament, en la proposta del programa del PSC, sí que es defineix, és a dir el que no es defineix és quina ha de ser la forma de gestió concreta, per tant no se'n fa una ideologia si ha de ser una gestió directa, allò que en diem municipal, eh? gestió directa o una gestió indirecta per concessió. Però el que sí està clar que s'apunta que el model ha de canviar, a la proposta del PSC es parla de: política social en l'aigua, de política ambiental, de transparència i de participació. Per tant, ja es dona a entendre que el que passi haurà d'incorporar tota una sèrie de característiques de model, que no... que al moment no s'estaven donant. I de fet, aquesta és una de les qüestions bàsiques, jo penso que... jo sempre explico el mateix, més enllà de què la solució final, de gestió directa o indirecta, que ve molt condicionada per la norma i pel context en el que et trobes en el lloc, i el moment, i per tant és difícil fer-ne una generalització. El que sí que és evident és que l'Ajuntament el que havia d'enfrontar aquí és que aquesta recuperació del control, que és el paper que li toca. Al final l'Ajuntament el que ha de fer és manar, la gestió llavors la fas com la fas, però el que ha de fer és governar i manar. I per tant aquí sí que hi ha molt clarament un procés fins i tot previ a la determinació, a la forma de gestió que consisteix a prendre coneixement, prendre el control del servei i definir aquest model de govern i de governança, no? Doncs hi ha un gestor que ha de fer el seu paper, però ha de quedar molt clar quin és el paper del gestor públic o privat, un Ajuntament que ha de fer el seu paper però que ha de quedar molt clar quin és i una ciutadania que pot articular la seva participació a través de diversos mecanismes. Configurant aquest model que ara estem experimentant, fa sis mesos, i experimentar vol dir tot, la gestió doncs que al final ha sigut una gestió pública a través d'una empresa, però també aquest reforç de l'estructura de l'Ajuntament, aquest reforç del govern allò per prendre les decisions estratègiques i l'altre pota que és aquest Observatori que també s'ha de veure una mica com funciona. Però des d'un punt de vista tècnic ha anat així. Jo personalment estava aquí. Vull dir, jo era el responsable de medi ambient i per tant responsable també del contracte aquest de concessió. Vam configurar un equip molt transversal amb gent de fora i altres serveis de l'Ajuntament i portem, bé, no s'ha acabat. Hem fet el canvi de forma de gestió, després de dos anys de pròrroga, hem aconseguit fer un traspàs a més a més acordat, perquè al final la negociació ens va permetre diriguem-ne aparta la discrepància sobre el litigi principal que encara es manté, però diriguem-ne que vam fer el traspàs. I ara ens queda encara alguna... bé, això... aquesta demanda, aquest contenciós que tenim amb el concessionari sortint sobre drets històrics i propietat dels béns que han revertit o d'una part dels béns, i encara no ho hem fet perquè té molt a veure amb això la liquidació del contracte de concessió, encara que l'expedient aquest encara no està tancat.

Podries identificar els principals conflictes interns i externs que destacaries d'aquest procés?

Marc (polític): Externs... és una mica és el que et comentava abans, la concessionària sota el paraigua d'AGBAR doncs va pressionar, va pressionar molt. Evidentment no volia perdre aquest negoci. Va pressionar, a tots nivells, suposo... tots nivells... amb l'empresariat, amb els partits polítics, d'aquí, d'allà, més amunt, més avall. A nivell intern, és a dir, un cop vam decidir, un cop vam conformar aquesta majoria a favor d'una gestió directa... Jo et diria...externs?, espera, abans d'entrar a interns, encara hi ha uns altres externs, perquè aquí no només ha pressionat un costat o un sector, AGBAR. Han pressionat Taula de l'Aigua, moviments socials... Vull dir, fins i tot jo et diria, jo personalment, et parlo personalment, potser he rebut més pressió dels moviments socials, ciutadania, que de l'empresariat. A mi l'empresariat, a mi no m'ha trucat mai ningú. Potser han trucat a l'alcalde o potser han trucat a no sé qui, a mi no m'ha trucat mai ningú. Ningú mai m'ha pressionat. Ara, la ciutadania, sí, els de la Taula de l'Aigua doncs han jugat un paper important en aquest sentit. Llavors, t'ho dic perquè a vegades sembla que només pressionin els... allò els poders fàctics i l'IBEX i no sé quines històries, però resulta que... que també hi ha un altre... tothom "apreta", aquí tothom "apreta" i tothom... Internament, òstia, posant-se

d'acord 4 o 5 partits i 21 regidors, ha sigut... Hi ha hagut moments que semblava que tot se n'havia d'anar a norris perquè tothom "apreta" també. Tothom estira i tothom...hi han desconfiances, lògic. Perquè hi ha un equip de govern que ho ha de tirar endavant, està en minoria, i després hi ha uns altres que et diuen com ho has de fer, no fan però et diuen com ho has de fer. La veritat és que no ha estat fàcil. Vull dir, arribar al dia nou de desembre d'aquest any passat a negociar per una banda amb la concessionària actual i per l'altra banda negociar, o explica'ls-hi les bondats del pacte a les 4 forces polítiques, hi ha hagut dies que semblava que tot se n'anava a prendre vent. Vull dir que en aquest sentit ha sigut, jo et diria que ha sigut, almenys jo ho he viscut internament... hi ha hagut més conflicte que externament.

Marc (tècnic): Per fer un breu resum. Aquí la concessionària el que pretén és que... clar, aquesta empresa ja portava l'aigua cent anys abans que els féssim el contracte l'any 41. I ho portava amb un perímetre que era la ciutat que existia en aquell moment que era el centre i aleshores, la seva teoria i que de moment li funciona perquè en primera instància, el contencions que hi ha sobre aquesta qüestió ha tingut una sentència favorable que ara hem recorregut en un òrgan superior, esperem... pensem que l'acabarem guanyant. Però la teoria que ells defensen és que quan nosaltres els hi fem l'encàrrec l'any 41, els hi encarreguem portar l'aigua del Llobregat i la xarxa extramurs, però que no afecta en aquest perímetre inicial que ells tenien com a negoci preexistent. Per nosaltres això és absurd perquè a la vista del contracte entenem que se li encarrega la renovació i substitució de tota la xarxa, fins i tot l'existent, que a més a més està en molt mal estat, etc. etc. I per tant nosaltres entenem que en certa manera aquell any 41 el que es fa és anul·lar o eliminar tot el que era preexistent i en base al contracte nou que també es fa en aquest sentit a la finalització tot reverteix gratuïtament cap a l'Ajuntament. Per tant, la discrepància que tenim amb el concessionari és sobre la propietat d'aquesta xarxa del centre i sobretot el negoci que podria gestionar la seva... que podria donar l'explotació d'aquesta xarxa, tenint en compte que ells tenen fonts pròpies d'aigua atorgades per l'ACA, pous i la mina famosa i tal, fins a l'any 2060. Per tant, tindrien unes expectatives de 40 anys més de negoci o de 30 anys més de negoci sobre tot això. Llavors, d'això és el que estem discutint, llavors ells per no acabar amb el negoci, defensar això, per donar continuïtat al negoci han provat tot . O sigui, tot vol dir que han utilitzat la via contenciosa administrativa que recorre qualsevol acord de l'Ajuntament i per tant, ara en queda un, però hem arribat a acumular deu o dotze contenciosos. Qualsevol acta del Ple era recorregut. Però han fet més coses també, és a dir: han fet una campanya mediàtica, han pressionat a tots nivells. I han utilitzat també qualsevol via administrativa: agència catalana de la competència, agència de protecció de dades, departament de governació, és a dir, l'ACA. Nosaltres hem rebut cartes estranyíssimes de tothom que podia intervenir preguntant que què estàvem fent, si ho estàvem fent bé o no. Però hem anat superant tots aquests entrebancs. Va ser clau en aquesta qüestió que el jutge no acceptés la suspensió dels acords, és a dir en tots aquests contenciosos el que fa el concessionari és demanar com a mesura cautelar demanar la suspensió. Escolti'm senyor jutge: 'mentre no resolgui qui té raó no em prengui l'empresa'. Aleshores els jutges han desestimat les mesures cautelars, per tant això vol dir que els actes de l'ajuntament són executius, per molt que estiguin impugnats, i nosaltres hem procedit i hem fet el traspàs del servei. Ah...i externament, sí, hi ha la pressió aquesta de... però jo per exemple, allò per si t'interessa eh?, en general, més enllà de la mobilització que hi havia molt activa, però molt, molt concreta i molt reduïda d'uns grups de persones molt determinats, pensa que aquí nosaltres no hem rebut cap mena, o sigui no hem... jo no he percebut cap preocupació de la ciutadania en relació a aquesta qüestió. Sí que pel carrer si parlaves amb algú que coneixia una mica de què anava el tema, ja li estava bé, allò de fotre-li mal als de Mina, ja una mica els hi estava bé, algú t'ho podia explicar pel carrer. Però quan dic que no percebem preocupació és que, durant 4 o 5 anys no hem rebut instàncies, ni correus electrònics de ciutadans a títol individual preguntant què passarà amb l'aigua... No hem notat

cap mena de preocupació més enllà del moviment aquest que era molt concret i després, home jo crec que en positiu, de nivell tècnic internament ha sigut una experiència molt interessant allò de col·laboració de molta gent de l'Ajuntament. Hem necessitat del suport de molts serveis de l'Ajuntament, tenim gent molt bona i que s'ha implicat amb aquest projecte i la gent estava com contenta i il·lusionada i amb ganes de treballar i de col·laborar i això ho explico perquè també hagués pogut ser un problema, perquè la gestió d'aquest expedient hagués pogut generar també resistències dins de la casa, potser inicialment en va haver-hi algunes però es van superar, i al final aquí el treball ha sigut molt positiu i molt interessant.

Com veieu l'existència de la participació i com creieu que hauria de ser?

Marc (polític): La participació hi és, hi ha de ser i escolta... i cap problema en aquest sentit. De fet, en aquest mandat també la qüestió de participació, en general, no només amb aquest tema, ha sigut un dels temes que els demés partits també l'han utilitzat com a bandera i vull dir l'han posat sobre la taula. En aquest mandat hem aprovat un reglament de participació, en teníem un de molt antic, i s'ha fet un reglament nou i un reglament molt obert, segurament fins i tot excessivament obert i que després ja veurem que fas. Què és una mica on vaig. Es va aprovar a principis de mandat. I llavors, en relació a l'Observatori, doncs és una mica un experiment, o sigui, és una eina que tenim en relació a la participació, també s'ha fet un Observatori un reglament de l'Observatori que també ha costat perquè s'ha hagut d'acordar amb les entitats i a nivell polític també i també és un reglament de l'Observatori molt obert i experimental, perquè aquí ja veurem què passa perquè al final l'Observatori és un... és un Consell de participació que hem d'acabar d'encaixar, hem d'acabar de trobar l'equilibri perquè es vol tenir molta autonomia però al final també penja de l'administració, penja de l'Ajuntament i aquí és on tenim ara...on posem aquestes fronteres? Quin grau d'autonomia pot o ha de tenir aquest consell i aquí és on jo crec que sorgeixen molts dubtes i hauré d'acabar de veure i tot just l'acabem d'aprovar i tot just comença a funcionar, és difícil fer una valoració de l'Observatori. Segurament amb un any dos anys hauré de veure què passa. En relació a la participació ens omplim tots molt la boca de la participació però en general els que participen són 4 i sempre són els mateixos, els que participen a l'Observatori de l'Aigua, són els que després participen a la Taula de residus i són els que participen a la Taula de discapacitats i són els que participen a la taula... vull dir que hi ha de ser, és evident, però segurament la participació també, no sé si és que som una democràcia molt jove o no estem avesats encara a treballar la participació, però segurament l'hem d'obrir més, l'hem de donar més a conèixer...la gent participa poc.

Marc (tècnic): Sí, hi està molt polititzat l'Observatori. Jo penso que aquí el conflicte és un altre. Com a govern, com a Ajuntament, i amb el reglament de participació nosaltres ens vam quedar amb que la participació havia d'avançar respecte el que s'havia fet fins a aquest moment i per tant havia de disposar d'altres eines i ja les tenim com una plataforma digital per poder fer participació online amb alguns projectes concrets, perfecte. I que hauria... i el que diem és que havia de ser de qualitat i per tant això vol dir que: jo t'explico les coses que vull fer amb una bona documentació amb temps i forma, hi ha una interlocució amb la ciutadania amb les plataformes que sigui i després tu fas un retorn final a la ciutadania i li dius si sí o si no o com has canviat el teu projecte, però clar, aquí ens trobem amb una altra cosa. Aquí són un moviment social polític que utilitza l'aigua, perquè li deu anar bé això de l'aigua o perquè és el que toca en aquest mandat perquè ens ho trobem, per plantejar una altra cosa, que jo entenc que no és participació, que és...què està molt bé, és a dir és una manera d'innovar socialment, avançar, etcètera, etcètera. Però en realitat jo crec que el que es pretén és que en lloc de fer la política en el Ple de l'Ajuntament es faci la política en una sala de reunions on una ciutadania, que és més aviat

poca, reduïda i molt polititzada i amb uns interessos que de vagades no tenen res a veure amb la qüestió que està discutint, està intentant decidir com s'han de fer les coses. I aquí tenim un conflicte. Aquest és el conflicte de fons. I com tot això ho anem gestionant. Tu dius: participació en la gestió? I jo et diria: no. La gestió necessitem un gerent i una empresa doncs que gestioni. Algú li ha de dir com ho ha de fer, o sigui l'Ajuntament, per tant, home sobretot allò que és essencial, important: unes tarifes, un reglament, unes inversions molt importants, uns objectius, una estratègia... tot allò que correspon en el govern decidir o en el plenari, més enllà del propi govern, doncs home fem participació d'acord, és a dir, intentem les coses amb temps i forma, explicar-les molt bé, ser molt transparent. Bueno, llavors hi ha l'aspecte, llavors a partir d'aquí establir aquest diàleg a través de la plataforma que convingui, per exemple l'Observatori, però no només, perquè nosaltres portarem les tarifes a l'Observatori, però segurament també les podem penjar a la web i demanar opinió o suggeriments a la ciutadania. Podríem fer-ho. Llavors a partir d'aquí fas el retorn i dius: miri veu això que em demana doncs no per aquests motius, o això sí, o està molt bé perquè hem modificat la proposta inicial amb aquest projecte que teníem i tal. Jo penso que la participació funciona quan tu estàs opinant sobre una qüestió concreta i per tant hi ha un objectiu, hi ha projecte, hi ha documentació, hi ha...sinó, llavors estàs fent política, i està molt bé, però les polítiques es fan als partits, es fan als plenaries...es fan....i penso que aquí tenim aquest conflicte que costarà de gestionar. I en el cas de l'Observatori a més a més, encara hi ha un altre segon conflicte. I és que tot aquest moviment que ens demana un Observatori, no vol un òrgan de participació, vol una cosa que faria el que jo et deia, que és intervenir en la gestió, en com s'ha de fer, molt al detall, entrar a la cuina, però a més a més, muntant una mena d'organisme o d'òrgan dedicat a la recerca, a la investigació, a l'acumulació d'informació, a fer estudis, a proposar coses noves per fer o per millorar el servei, tot un conjunt d'actuacions que jo penso que estarien molt bé, però que no és el que hem fet, és a dir, jo penso que aquí tenim aquest altre conflicte, la gent que ha promogut aquesta idea ve amb la idea d'anar per aquí, però en realitat nosaltres el que hem proposat i li hem dit Observatori, però el que hem proposat és un òrgan de participació dintre del marc legal del Reglament de participació i a vegades ja veurem com també acabem gestionant aquest conflicte que també existeix, que és un Govern i un Ajuntament que el que fa és muntar un òrgan de participació, ben dotat, amb els recursos perquè funcioni, amb un president que ja no és l'alcalde sinó que és elegit en el plenari, amb alguns matisos de canvi respecte a l'estructura dels consells municipals, però que per nosaltres ha de fer participació. És a dir, jo els hi deia, escolta'm: el que vosaltres voleu muntar, doncs munteu una fundació, munteu una entitat, demaneu una subvenció, busqueu recursos...perquè clar, no pots...en realitat, al final era tan absurd, com que al final el que t'estaven demanant és que muntessis una sindicatura de l'aigua. És a dir, paga-ho des de l'Ajuntament, munta tot una estructura amb tres o quatre persones que es dediquin a... però que tingui autonomia, i que no depengui del plenari ni de l'alcalde. Això no encaixava dins del marc normatiu actual, hi ha un síndic de greuges però no hi ha un síndic de l'aigua. El marc normatiu que teníem era el de la participació, des de les lleis fins als reglaments d'aquí, i des d'aquest marc és des d'on vam formular la proposta. Aleshores, això ja veurem, hi ha uns interessos per un cantó i una realitat per un altre i haurem de veure com la gestionem, no serà fàcil, no serà fàcil. El meu repte és, si aconseguíem fer participació en qualitat, jo ja em donaria per satisfet i després anem veient diguem-ne com la societat aprèta per innovar i per fer les coses diferents i per articular altres mecanismes, ja no de participació, sinó que en diuen de codecisó o cooperació, no sé... altres paraules.

Hi ha hagut eleccions. Pel que sé hi havia un alcalde que va dimitir pel tema de l'aigua, almenys ell ho expressava així en una entrevista que vaig llegir al diari de Terrassa. I s'ha presentat amb un altre partit i per altra banda el partit socialista.

Marc (Polític): Sí, sí... l'alcalde socialista va plegar. No se sap molt bé perquè, segons a qui li preguntes per l'aigua, segons a qui li preguntes pel 155. En qualsevol cas va plegar. I s'ha presentat amb un partit, diguem-ne personalista i ha guanyat les eleccions. Ha quedat primer i el partit socialista ha quedat segon. Per tant, molt probablement hi hagi un canvi de govern. Està tot per veure una mica. Passa que decisions a prendre n'hi haurà poques. Aquest és un procés que està tancat, està en la fase final. Però les decisions que s'havien de prendre, ja s'han pres.

Ho dic perquè ara us volia preguntar per les perspectives de futur respecte l'empresa de l'aigua i l'Observatori.

Marc (Polític): A priori no ha de canviar res. De fet, l'Alcalde, quan es va prendre la decisió per la gestió directa del servei va ser amb aquest alcalde. El que passa és que al cap d'uns mesos va plegar, pel que sigui és igual, per una cosa o per l'altre. Torna a ser el mateix alcalde, dubto que aquest problema...a part és un partit que no sé quina ideologia té, perquè és una plataforma doncs això, de caràcter molt personalista, molt populista per dir-ho d'alguna manera. I no...jo crec que és un tema que si pot passar de puntetes, el passarà.

Marc (Tècnic): No, no... home, l'empresa ja estat constituïda. Ens la podríem vendre, no et dic que no. Podria arribar un partit amb una intencionalitat molt clara respecte a aquets tipus de...o les formes de gestió i proposar al Ple que s'iniciés un nou expedient per canviar la forma de gestió. Però clar, després d'haver aprovat una memòria fa un any on es demostrava amb molt rigor diria jo, que la gestió directa era més eficient i sostenible que la gestió indirecta en els termes del que diu la llei, que ha de...de com diu la llei de com has de fer l'anàlisi, que no és fàcil, és a dir, la llei t'imposa el que tu has d'estudiar per decidir. Clar, un any després tornar a engegar un altre expedient, tornar a fer una memòria i que acabés dient una cosa diferent... que a més a més la tramitació és llarga, podríem estar un any o dos per acabar amb una aprovació dient que... aleshores el que s'ha de fer és la gestió indirecta perquè ara hem demostrat que és més eficient i sostenible. I aquí no acabaríem, després hauríem d'iniciar la convocatòria d'un concurs per fer una concessió i llavors analitzar allò del risc i ventura que ens passa en molts concursos. Administrativament serien quatre anys perquè després a més a més hi haguessin més empreses que es presentessin, es barallessin entre elles, impugnessin el resultat d'adjudicació...i segurament d'aquí a vuit anys encara estaríem emmerdats amb un procediment de canvi de forma de gestió per passar a gestió indirecta. Escolta'm la nostra empresa, que insisteixo la podríem vendre, si guanyés un concessionari traspassem els treballadors, traspassem els actius a canvi d'un cànon i fem una gestió indirecta com s'ha fet durant tants anys. Al final des d'un punt de vista de la gestió no és cap problema, la gestió pot ser directa o indirecta i ha de funcionar perfectament i tothom ha de fer el seu paper, però en aquest cas la perspectiva és consolidar aquest nou model de govern i de governança i consolidar la gestió i començar a que es noti... fins ara l'objectiu és que no es notés. No s'ha notat. Ara és que es noti i comencem a incorporar tot de millores que jo et deia: socials, ambientals, transparència, participació, etcètera.

Marc (tècnic): Jo no n'entenc molt. Però clar, aquesta ciutadania que ens ve i ens vol cogestionar? No té representativitat, una, i no té competències. És a dir, que quan estem parlant de gestionar l'aigua i governar l'aigua, aquí tens un senyor que té legitimitat i competència, perdona, té representativitat i llavors estic jo i els equips que com a mínim una certa competència tècnica sobre la matèria tenim. Però és clar, tu pots estar cogestionant coses amb gent que no té ni idea del que està dient, des d'un punt de vista de competència tècnica. Quan tu no estàs definint polítiques ni objectius, sinó gestió...i que no representen a ningú, més que a ells mateixos, o a interessos d'entitats o entitats. Llavors, jo crec que s'ha d'innovar i els que en sabeu endavant. Però és un tema que hem de veure com va tot això, perquè clar,

pots trobar-te amb gent qui t'està proposant o interferint i condicionant tota una sèrie d'actuacions que no saps ben bé això ni si són...ni si estan preparats per fer segons quines propostes ni quina representativitat tenen. L'altra cosa és quan tu fas un projecte com el Parc de la República i tens un avantprojecte amb unes propostes i tal i llavors el poses a participació i els veïns opinen sobre un parc que els hi faràs davant de casa. Doncs jo crec que sí, que està molt bé i segur que tenen molt criteri encara que no ens sàpiguen d'arquitectura ni de paisatgisme, segur que tenen molt criteri i és molt important escoltar-los, no? En fi...

Marc (polític): A vegades, sense mala intenció, et dic que el que hem fet amb l'Observatori és institucionalitzar la Taula de l'Aigua. És a dir, hi ha una entitat que és la TA que són uns, amb uns interessos, amb unes idees determinades i que jo no sé si és casual o no, però han aconseguit doncs que, no sé si la Taula Aigua desapareixerà o no, però han aconseguit que aquesta gent de la TA passin majoritàriament, o com a mínim els líders, a estar al capdavant de l'Observatori de l'Aigua. Clar, el president, el vicepresident, vocals... No ho critico. No ho critico. És un fet. Ho poso sobre la taula, perquè és un fet. No se si és bo o dolent, però és el que ha passat. Llavors amb un pressupost municipal, amb uns recursos municipals, doncs aquesta TA agafarà no sé si el mateix paper o un altre. Està per veure, està per veure que passa. Aquí una mica és on està l'interès, llàstima que clar, no hem avançat més, però aquí està una mica l'interès de veure amb perspectiva de futur, és a dir, escolta, aquests senyors venien de la TA, després de tot un procés, van apretar, van aconseguir crear un Observatori, s'hi van ficar dintre, s'hi van posar uns recursos, com a mínim és curiós de veure com acaba tot això. Està per veure què passa, el procés acaba... d'alguna manera estan aquí i ja veurem d'aquí un any, dos anys, tres, podrem fer valoració i segurament entrant més en tema de participació i si realment s'han aconseguit els objectius o no...

Marc (tècnic): El repte és això, aconseguir que hi hagi transparència i participació sobre les qüestions importants de govern i que realment això funcioni. És a dir que sigui realment, com uns consells municipals dels que tenim, però que realment funcioni, sigui efectiu i tal, això com a mínim. I l'altra cosa, doncs, mireu de no fent-s'hi mal, però que jo crec que la idea és no fent-s'hi mal de que ells no tinguin expectatives molt grans que després nosaltres no puguem canalitzar i que haurem d'anar veient fins a quin punt podem anar innovant o avançant en formes diferents, però amb una certa prudència. Hem de garantir aquests mínims que això és evident que ho hem de tenir. I la resta doncs ho haurem d'anar gestionant. A veure com va.

Entrevista Dolors Frigola

Quin ha estat el teu paper en la lluita per la re-municipalització de l'aigua a Terrassa?

Jo també estic formant part del consell d'entitats d'acció ciutadana (CEAC) i estic al grup dinamitzador. Llavors em remunto, en el moment que en el CEAC es considera que per a proposta de la TA, que era una de les entitats que forma part del CEAC, la possibilitat i l'encert de proposar un Parlament Ciutadà (PC), que és un dels objectius que tenim com a CEAC per fomentar la participació directa i la democràcia real, de tant en tant crear aquest espai. Llavors això sorgeix el gener del 2017, fem el primer PC i aquí és on es posa a debat ja l'aprovació del parlament i unes mocions que recullen tot el que seria la reglamentació d'aquest Observatori, la idea d'aquest Observatori perquè, també evidentment continuar treballant per la gestió municipal de l'aigua i els principis que s'ha de basar aquesta empresa pública i aquest observatori. Jo com a part del Consell formo part d'aquest PC, estic a la taula, evidentment li dono tot el suport com a ciutadana i com a membre d'aquí que d'alguna manera vaig anar formant part d'aquest

procés que ja me l'havia fet molt meu. Aquesta idea que quan en el seu moment es va veure que a Terrassa teníem un moment fantàstic i idoni per poder traspasar la gestió privada de Mina de Terrassa a una gestió municipal, acabava un termini de contracte, era idoni i es va veure que això era el moment. Era el moment d'aquella eufòria per recuperar serveis públics que s'havien privatitzat que continuem amb aquesta línia d'intentar ampliar i jo em vaig implicar, no vaig entrar a la Taula de l'Aigua (TA) però a través del Consell.

Tu formes part del Consell perquè?

És que clar, a això ens hem de remuntar molt enllà. Aquí a Terrassa hi havia un grup del Procés Constituent, llavors és que tot això ha vingut del Procés Constituent que es va anar desfent però a la vegada es van anar creant diferents camins de treball social, molt de base i molt innovadors, un va ser el CEAC, l'altre va ser, abans del Consell hi havia l'OCM (Observatori de Ciutadà Municipal) que també va sortir d'aquí, va sortir la TA, el CEAC que engloba tot això, que una de les seves eines i instruments de treball, i de conscienciació i d'empoderament i de democràcia directa és el PC. Clar, jo tot això ja em remunto molt enrere, i també del meu passat com a persona conscient i amb inquietuds associatives i amb inquietuds de transformació social i és aquell moment d'eufòria que venim també d'un 15M i llavors sorgeixen totes aquestes iniciatives, clar i llavors, evidentment la possibilitat de tornar a internalitzar aquest servei és un repte fantàstic que t'il·lusiona, que veus que sí, que és possible. I aquí qui ha tingut un paper és la TA, han sigut una gent que estan treballant d'una manera fantàstica, molt ben estructurats, amb una feina continua de formigueta d'implicar els partits polítics... en un primer moment el PSC no hi estava d'acord, i ho van anar aconseguint a partir d'aquesta feina, perquè sempre nosaltres partim de la idea no només es tracta tot de fer protesta, sinó també de fer propostes, no? Propostes i donar continuïtat a aquestes propostes amb la mida que tu també ho treballes, t'informes, et formes i llavors tens capacitat per fer propostes. I llavors aquesta feina d'anar marcant i interpellant, marcant i interpellant. Això també ho hem fet amb el segon PC. Hi ha hagut un segon PC i també hem creat unes mocions i unes declaracions i també hem fet aquest seguiment i aquest procés de continuïtat, d'anar veient: ei, això que heu aprovat al Ple? Això ho hem portat a cada Ple. Totes les mocions van passar al Ple municipal, es van aprovar i llavors ara és anar fent aquest seguiment perquè no perquè s'aprovin al Ple es porten a terme. Però ja veus que jo tinc aquest problema, començo a parlar i potser em deixo moltes coses. Però la meua implicació ve d'aquí.

Està perfecte.

Llavors que passa aquí, jo també estic a Dones d'Aigua (DA). A veure, DA precisament sortim a la llum a la manifestació del març del 2017, que se'ns dona un protagonisme amb el sentit de que vam estar visibilitzades perquè vam organitzar l'escenari, l'escenografia per dir-ho d'alguna manera, la presentació de l'acte... vam ser un soci actiu amb cartelleria..., ho vam muntar tot, però en principi era un grup de persones vinculades directa o indirectament a la TA i al Consell d'Entitats, i era un grup de dones. I vam considerar que ja que érem dones implicades, mira: Dones d'Aigua. Però sense cap més intencionalitat. Però a partir d'aquesta manifestació van sortir, després van anar venint possibilitats.

Quan dius al març, quina manifestació vols dir?

Ai, sí. Molt important. La manifestació que es va fer a Terrassa sota el lema: 'S'escriu aigua però es llegeix democràcia'. A aquesta manifestació va haver-hi un treball previ molt important. Era allò de dir... era l'acte que calia fer, era sortir al carrer i exigir i dir: 'ei, que nosaltres estem per això i no volem cedir, ni volem anar endarrere, volem continuar'. Aquí es van implicar moltíssimes entitats i partits polítics i tot

això... Avui ho pensava, i dic jo em sembla que jo vaig llegir la presentació i no l'he poguda buscar, i parlàvem a l'entorn d'unes cent entitats. Entre diferents col·lectius, partits, també va haver-hi diferents entitats de fora de Terrassa, vull dir que vam implicar a més enllà de la ciutat, perquè clar, que passava Terrassa? Era com aquella cosa de dir, ostres és un horitzó, és aquest exemple a seguir, és aquest paradigma, que passarà a Terrassa? I vam crear, creàvem i creem encara molta expectativa. I bé, a partir d'aquí va ser quan ja nosaltres ens vam començar a organitzar com a entitat, tot i que encara no tenim ni hem fet estatuts, ni hem fet res, però hem anat participant en diferents fires, setmanes del medi ambient a Terrassa amb una exposició que hem creat, que sota el títol de 'Té gènere l'aigua?' hem fet un treball de recull d'informació i hem posat sobre la taula doncs la discriminació de gènere que pateix la dona en moltes parts del planeta perquè és ella que ha de tenir a cercar l'aigua potable, les criatures i elles sobretot, la inversió astronòmica d'hores que es dedica a aquesta tasca i lo invisibilitzada que està i tot i que ens queda molt llunyana ens sentim solidàries amb el paper d'aquestes dones i a la vegada hem aconseguit informació a través d'Aigua és vida i Enginyers sense fronteres de casos de països on la dona està al capdavant de la lluita, per la potabilització de l'aigua o per polítiques neoliberals que porten a terme els governs, em ve el cas del Perú amb una mina d'or a la zona de Cajamarca, on les dones s'han erigit com una mica les líders i han sigut capdavanteres, doncs en aquesta exposició expliquem tot això. Llavors aterrem a Terrassa, i diem a Terrassa la nostra feina, això està molt maco, és molt romàntic, molt bonic, però la nostra feina a Terrassa ara per ara, està sobretot amb l'Observatori. Amb l'Observatori i amb les possibilitats que se'ns obren des d'unes jornades del 8 de Març, o això que et deia de la setmana del medi ambient i intentem sempre participar des d'aquesta visió. Llavors clar, l'Observatori. L'Observatori encara les DA no estan reconegudes com a membres perquè quan es va fer la primera distribució d'entitats DA encara no acabava de ser significativa i no va quedar, i ara estem com a observadores. Però precisament el dimarts que hi ha el proper Observatori, hi ha un punt, es presenten les peticions de DA de poder formar part en actiu. Llavors nosaltres què hem fet? Estem en dos grups de treball. Bàsicament que és de Qualitat i sabor de l'aigua, em sembla que es diu. Perquè una de les coses que nosaltres exposem en aquesta exposició que vam fer, és el model de consum que tenim en relació a l'aigua en aquest cas i és la quantitat d'envasos de plàstic que les famílies s'emporten a casa cada dia en el seu carro cada setmana, amb el seu carro al supermercat, perquè no tenim una aigua de l'aixeta que tingui un sabor acceptable. Això és molt subjectiu. Però en general la gent gasta mooolts diners en comprar aigua, l'aigua es barata, però es gasten molts diners en comprar aigua i amb residus de plàstic. I llavors estem en aquesta comissió de treball perquè nosaltres volem posar en qüestió aquest model de consum, i és un repte d'aconseguir que l'aigua pugui arribar algun dia a ser consumida sense haver de fer 'ex quin fàstic!'. I llavors també tenim el tema de la qualitat, perquè hi ha encara factors de l'aigua que tot i que pugui ser apta per al consum, doncs hi ha la salinització de les mines de Sallent amb allò del Cogolló, que tot això és un handicap també, és un repte aconseguir acabar amb aquesta..., el que suposen aquests petits ingredients, que en aquest aspecte a nivell tècnic no t'ho sabria explicar però afecta a la qualitat de l'aigua. Llavors estem també amb el grup de treball del dret a l'accés a l'aigua com a dret universal, perquè nosaltres també, evidentment, considerem que l'aigua davant de tot és un bé universal i un bé comú, i que sobretot ha de ser gestionat fora del mercat capitalista des del besant públic i comunitari. I també entenem que la gestió de l'aigua té diferents factors: té el factor social, el factor polític, però també té el factor econòmic, evidentment. I llavors des d'aquesta mirada del feminisme que posa la vida al centre de l'economia. L'economia ha de servir per solucionar les necessitats de les persones de la seva vida, del seu dia a dia. I en aquesta visió nosaltres creiem que podem aportar des del nostre petit coneixement, ens hem de formar més i tampoc som...la gent a la TA en saben un munt, porten molt temps treballant. Nosaltres estem començant i anem fent, però va per aquí la línia.

Quins serien els conflictes que tu assenyalaries com claus en aquest procés?

Els interessos de MINA, l'empresa privada. Ella ha judicialitzat tot aquest procés de la manera més barroera possible. Encara hi ha temes que estan pendents de resolució. Van tenir actituds... per exemple, el dia de la manifestació, al carrer Sant Pere de Terrassa que és un carrer així empinat va aparèixer a primera hora del matí ple de cagades de cavall, això ho va portar algú expressament. Es va haver de fer una neteja corrent. Doncs això. Nosaltres, amenaces directes, nosaltres no n'hem patit. Hem patit molt la pressió d'articles del diari. Hi han hagut polítics que també els hi ha fet molt el llit com és Ciutadans. Qui va patir més el tema directament va ser en Ballart, l'exalcalde d'abans i el nostre alcalde d'ara. Parla de que ha tingut amenaces importants i que es van denunciar als mossos i tot. La MINA evidentment aquí a Terrassa, la MINA és...era una empresa familiar però pràcticament la major part de les accions són d'AGBAR, i tot i així clar, és un poder fàctic a la ciutat, pensa que els càrrecs importants de MINA són els mateixos que té la Cambra de Comerç i estan súper vinculats a la CECOT. Clar, llavors què passa, aquests conflictes..., la mostra més clara és la judicialització de tot aquest procés doncs també... tot el que ha suposat... ara m'he perdut, no se que et volia dir. Ah, sí. Tot el tema de com es va acabar de fer perquè la gestió pogués fer-se quan tocava, tots aquests acords que hi ha hagut d'última hora, que tothom ens hem posat la pinça al nas, perquè hi ha hagut contractes que s'han signat amb MINA per cinc anys, com és el dels vocals, la MINA continua tenint la propietats dels comptadors. La MINA ha fet una cessió, però està guardant les seves espatlles. El seu "muntus" econòmic de negoci encara el pot continuar fent. Si no s'està molt al cas. Aquesta és la importància d'això no? Que la ciutadania puguem fer un control assertiu, revisar molt bé que es contracta, a veure quan acaben, que no hi hagi prorrogues, que siguin contractes com ha de ser un contracte públic, amb tota la informació a l'abast de tothom, que tothom hi pugui fer la seva proposta, etcètera. Com a conflicte jo diria això, sobretot molt destacat. A nivell de diaris, doncs és clar, els diaris contínuament es posaven de la seva part. A temporades es deia que inclús el mateix l'Ajuntament es queixava que el Diari de Terrassa fins i tot es posava més al servei dels interessos de MINA amb articles i comentaris i cartes al diari i tot això que no pas de l'altre visió. En l'ajuntament va haver-hi el conflicte més important que va ser el tema que l'alcalde dimitís, va ser s,i en el moment del 155, però ja abans ja s'havia parlat moltes vegades que era una pressió molt forta del seu propi partit. Clar, nosaltres amb això no hi entrem, però com a conflicte sí.

Un cop es recupera la gestió de l'aigua, com valdria la participació i perquè creus que és important?

Home, em sembla que és important perquè crear una empresa pública sense aquests elements que l'han d'embolcallar com a elements bàsics no tindria cap sentit, perquè empreses públiques a Terrassa ja en tenim, de serveis que són gestionats directament per l'Ajuntament. Però el cas més espectacular és el cas del tema de les escombraries i els residus. Va portar molta polèmica i ara arran de l'experiència que s'ha creat a Terrassa l'OAT, s'estan plantejant per part d'entitats, de la FAV, etcètera, doncs crear també un Observatori dels residus de Terrassa, des d'una altra perspectiva dels tradicionals i típics i tòpics Consells sectorials que hi ha hagut, perquè no estan servint, perquè la gent hi hagi aquest... control i col·laboració des de la ciutadana. Llavors, clar, en aquest cas de participació és súper important però també t'haig de dir que ens cal aprendre molt i ens cal crear molta consciència. Nosaltres, les DA diem: volem ser creadores de consciència de la importància ha de tenir una empresa pública amb tot el que comporta, ja no només pel fet de la fiscalització, que sí, doncs entrar en tots els principis aquells que diem que vam relacionar, aquells tretze, doncs amb la sostenibilitat, amb la transparència, en què hem d'anar més enllà, la idea de la Nova Cultura de l'Aigua, que és un bé escàs, més enllà de la idea que hem de participar per controlar, també hem de participar perquè tenim un valor que és escàs, que és molt

important per la vida, l'aigua és important per la vida i hem d'abocar molt interès, moltes ganes, molta il·lusió i crear molta consciència de que la participació amb aquest aspecte és bàsica, és bàsica. I tenir la informació, de conèixer, perquè per quedar-te amb les quatre idees bàsiques no n'hi ha prou, no? Vull dir, anar més enllà. Formar-nos i to això.

Perdona, abans m'he oblidat d'una cosa. També estem a la taula d'educació. Hi ha una taula d'educació. Taula d'aigües, taula d'entitats, també estem a la taula d'entitats, i taula d'educació. La taula d'educació no és ben bé un grup de treball que depengui exclusivament de l'Observatori, sinó que ja s'havia creat abans, i nosaltres amb aquesta exposició que tenim que està itinerant per diferents escoles i instituts i etcètera, també hi estem participant. I també estem fent propostes en la guia d'educació del servei d'educació de l'Ajuntament de Terrassa també. És que ara m'ha vingut al cap. També quan dic que volem ser creadores de consciència, ja ho estem fent no?, d'alguna manera.

Com veus aquest inici de l'OAT?

Dimarts és la tercera reunió. La primera va ser la de constitució, que és una cosa protocol·lària. La segona va ser per escollir els càrrecs. Una cosa molt important que ja et deuen haver explicat és que la diferència amb altres espais de participació, creats des de la institució de l'Ajuntament, és que no deixen de ser més que consultius. En aquest cas, l'Observatori té uns elements bàsics que el defineixen com a molts diferents, perquè per exemple el càrrec de president no surt de l'alcalde sinó que surt de les entitats que formen part de l'Observatori, i que en aquest cas és una persona de la societat civil. Llavors, és un Observatori que no només és consultiu sinó que pot fer propostes. Pot portar dictàmens al Ple i el Ple s'ha de posicionar. Tot això li dóna un contingut. T'ho dic perquè el dia que vam tractar dels càrrecs, és un element a tenir en compte és que va ser la segona reunió, em sembla recordar. Ara aquesta tercera hi ha un element molt important i és que parlarem de casos concrets de Terrassa que s'estan donant amb el dret a l'accés a l'aigua, que és el tema dels comptadors. A Terrassa es treballa molt en xarxa, des del Consell d'Entitats, l'espai drets i la FAVT, i tal...i justament en una reunió d'aquestes d'espai drets, va venir una persona que està fent acompanyament amb una associació de famílies d'una escola pública de Terrassa. Està fent acompanyament a persones estrangeres perquè facin gestions a l'Ajuntament. I en aquest cas acompanyava una persona que està en un pis ocupat i anaven a demanar el comptador d'aigua social. I hem vist que aquí hi ha el gran buit. A més és un cas que ha sortit a la llum però en deu haver-hi un munt i aquí hem vist que s'està fallant des dels serveis tècnics de l'Ajuntament, a la persona que la va atendre li deia: que no, que això encara estava obsolet, que encara no havia res clar...Bueno, se la va treure de sobre, no agafen ni les dades ni volen agafar registre. I tenim buit. I ara aquest tema és molt important perquè a partir de la proposta de l'APE i a partir dels diferents casos que estem veient, és un punt molt important. Per tant, aquest grup de treball que es diu Dret a accés a l'aigua, és que està començant perquè té molta feina. Només amb aquest tema de regularitzar aquesta situació de precarietat habitacional que estan patint moltes famílies, aquest buit de normativa que hi ha amb tot això...Jo amb aquest cas concret com que l'he viscut molt properament doncs també hi he participat i avui també tenim una reunió. Estic súper satisfeta que aquella petició...aquell posar en comú, aquella complicitat que tenim les entitats que ens trobem en aquests espais, i que a partir del que diu aquella persona tu agafes el testimoni, parles amb aquest, parles amb l'altre i al final va a parar a l'OAT que és on es podrà tirar endavant. On es dirà: doncs això és bàsic i és important. I doncs veig que és un espai que pot ser molt i molt i molt útil. I que és imprescindible, entorn a l'aigua és imprescindible. Tot i que no és un organisme àgil, perquè en el sentit de que clar, es convocarà cada tres mesos, però bé, hi haurà els grups de treball, hi haurà les permanents...tota una maquinària que si funciona, que si la gent que hi és...perquè és clar, el que s'ha cansat de repetir en Juan i moltes persones, l'Observatori no es

tracta d'anar a estar allà amb aquella idea de que vinc a fer la representació d'aquest i me'n vaig a casa i ja està, sinó a treballar. Anem a treballar. I això és bàsic. I amb aquest aspecte doncs és això. És un model alternatiu i innovador a terrassa, un espai de participació, de control, de col·laboració, etcètera, però comporta dedicació. I a vegades, hi ha persones acostumades a estar a molts llocs i van canviant de barret, però clar si no ens hi posem en serio...

He anat veient a les diferents entrevistes la dificultat de l'encaix de l'OAT dins l'arquitectura de l'Ajuntament.

S'ha posat allà per insistència. Perquè la figura del coordinador que ara s'ha de convocar, en un primer moment la Taula va fer la proposta d'un perfil i ha hagut de negociar amb l'Ajuntament perquè aquest perfil treballés per l'OAT i no pel departament de medi ambient, és que tot és a base d'insistir, insistir, insistir i tenir molt empoderament. Jo he anat a reunions que et diuen d'entrada no i si tu comences a argumentar, argumentar, argumentar, al final diuen: ja ens ho pensarem. I al cap de dos dies et truca. Vull dir, és aquest procés de dir: jo em crec que tenim dret a això. I com que jo m'ho crec i aquest s'ho creu... els tècnics han de tenir aquesta visió de què han d'estar al servei d'un sector. Després ja sabem que des de dalt faran el que voldran.

Com veus el futur de l'OAT?

Jo visualitzo amb il·lusió, amb compromís, amb molta esperança i amb moltes ganes de que sigui un model a seguir. Que ens hi sentim satisfets, que ens hi trobem bé. Que aquestes xarxes que estem treballant des de diferents entorns de la ciutat, és un element més d'on des d'allà confluïm i puguem treballar. Tot i que l'Observatori és tota una representació de més agents de la ciutat, això també ho hem de tenir en compte, sinó seria un frau. Però hem de tenir el nostre paper, el nostre pes i treballar des d'aquests principis que són la base i ser capaços i capaces de tenir la suficient formació per tenir argumentació, per crear consciència, i un repte molt interessant i molt necessari. Perquè fer una empresa pública sense això altra hagués sigut una cosa descafeïnada, totalment light.

Agraïments

A totes les persones que en algun moment han escoltat les meves preocupacions amb el TFM i han cedit una estona del seu temps a fer-me recomanacions:

Anna Asbert, Benet Fusté, Carola Castellà, Ingrid Llopart, Joan Frígols, Martí Marfà i Nuria Palomar.

A les persones que m'he trobat al llarg de la investigació i han compartit els seus coneixements:

Andrea Conte, Arnau Comas, Jordi Pueyo i Juan Martínez.

A les companyes estudiants del Màster de Polítiques Socials i Acció Comunitària per aquest any d'aprenentatge col·lectiu i vivències compartides.

A les professores del Màster, la Laura com a coordinadora i la meva tutora de TFM Günes per acompanyar-nos en aquest procés intens d'aprenentatge. A la Rosa Binimelis perquè es recuperi ben aviat.

I com no, a la meva mare, amics i amigues, companys i companyes d'activisme per aguantar-me (o trobar-me a faltar en molts casos) en aquest any complicat.